PROGRAM

HOSPODÁRSKEHO A SOCIÁLNEHO

ROZVOJA OBCE LADOMIROVÁ

2018-2025

- 2018 -

OBSAH

OBSAH **2**
ZOZNAM TABULIEK A GRAFOV **6**
ZOZNAM SKRATIEK **7**
ÚVOD **9**
1 ANALÝZA PROSTREDIA OBCE LADOMIROVÁ **10**
1.1 CHARAKTERISTIKA OBCE LADOMIROVÁ 10
1.1.1 Symboly obce *12*
1.1.2 Významné osobnosti *12*
1.1.3 Kultúrno-historické pamiatky *14*
1.1.4 Kultúrne zvyky *14*
1.2 POLOHA PRÍRODNÉHO ÚZEMIA 16
1.2.1 Geografické pomery *16*
1.2.2. Geomorfologické pomery *17*
1.2.3. Klimatické pomery *17*
1.2.3.1. Teploty 18
1.2.3.2. Veternosť 18
1.2.3.3. Zrážky 18
1.2.3.4. Naj 18
1.3 HYDROLOGICKÉ POMERY 18
1.3.1 Hydrologická charakteristika *19*
1.3.2 Vodné plochy *19*
1.3.3 Vodné zdroje Ladomirová *19*
1.4 PEDOLOGICKÉ POMERY 20
1.4.1 Pôdne typy *20*
1.4.2 Pôdne druhy *21*
1.5 PRÍRODA 22
1.5.1 Charakteristika biotopov a ich významnosť *22*
1.5.1.1 Základné typy rastlinných spoločenstiev na tomto území 22
1.5.2 Chránené vzácne a ohrozené druhy *23*
1.6 CHARAKTERISTIKA ZDROJOV ZNEČISTENIA A ICH VPLYV NA ŽIVOTNÉ PROSTREDIE 25
1.6.1 Znečistenie ovzdušia *25*

1.6.2 Znečistenie povrchových a podzemných vôd *25*
1.6.3 Kontaminácia pôd a pôdy ohrozené eróziou *25*
1.6.4 Poškodenie poľnohospodárskych plodín *26*
2 VYUŽITIE KRAJINY OBCE **27**
2.1 OBYVATEĽSTVO OBCE 27
2.2 OBČIANSKA VYBAVENOSŤ 37
2.2.1 Služby *38*
2.2.2 Mimovládne organizácie, združenia, spolky *38*
2.2.3 Kultúra a šport *38*
2.2.4 Školstvo *39*
2.2.5 Zdravotníctvo *39*
2.2.6 Poľnohospodárstvo *39*
2.2.7 Lesníctvo *40*
2.2.8 Nezamestnanosť a trh práce *40*
3 TECHNICKÁ INFRAŠTRUKTÚRA **42**
3.1 DOPRAVNÝ SYSTÉM 42
3.2 ZÁSOBOVANIE VODOU 42
3.3 KANALIZÁCIA 42
3.4 ZÁSOBOVANIE ELEKTRICKOU ENERGIOU 42
3.5 ZÁSOBOVANIE PLYNOM A TEPLOM 43
3.6 TELEKOMUNIKAČNÉ SLUŽBY 43
3.6.1 Telekomunikačná sieť *43*
3.6.2 Pošta *43*
3.6.3 Miestny rozhlas *44*
4 SOCIÁLNA INFRAŠTRUKTÚRA **45**
4.1 ŠKOLSTVO, KULTÚRA A ŠPORT 45
4.1.1 Základná škola *45*
4.1.2 Materská škola *46*
4.1.3 Kultúra *47*
4.1.4 Kultúrne pamiatky *47*
4.1.5 Šport *47*
4.2 SOCIÁLNA STAROSTLIVOSŤ 48
4.2.1 Zdravotníctvo *48*
4.2.2 Opatrovateľská služba *48*

4.3 SPRÁVA OBCE 48
4.3.1 Obecný informačný portál a webová stránka obce 49
5 HOSPODÁRSKA ZÁKLADŇA 50
5.1 VÝROBNÁ ČINNOSŤ 50
5.2 POĽNOHOSPODÁRSTVO 55
5.3 LESNÉ HOSPODÁRSTVO 57
5.4 HOSPODÁRENIE OBCE 57
6 SWOT ANALÝZA 59
6.1 HOSPODÁRSTVO 60
6.2 TECHNICKÁ INFRAŠTRUKTÚRA 61
6.3 ŽIVOTNÉ PROSTREDIE 62
6.4 SOCIÁLNA OBLASŤ A ZDRAVOTNÍCTVO 63
6.5 ŠKOLSTVO A VZDELÁVANIE 64
6.6 ŠPORT 65
6.7 KULTÚRA 65
6.8 CESTOVNÝ RUCH A PUBLIC RELATIONS 67
6.9 STROM PROBLÉMOV OBCE 70
6.10 VÍZIA 71
7 ROZVOJOVÉ POTENCIÁLY 72
7.1 ĽUDSKÉ ZDROJE 72
7.2 PRÍRODNÝ, SÍDELNÝ A KULTÚRNO-HISTORICKÝ POTENCIÁL 72
7.3 CESTOVNÝ RUCH A REKREÁCIA 72
7.4 HOSPODÁRSTVO A PODNIKANIE 72
8 STRATEGICKÉ CIELE ROZVOJA OBCE 74
8.1 CIELE ROZVOJA OBCE 74
8.1.1 Globálny cieľ rozvoja obce 74
9 ZDROJE FINANCOVANIA A DOSTUPNÉ EKONOMICKÉ NÁSTROJE PRE REALIZÁCIU STRATEGICKÉHO DOKUMENTU 76
9.1 AKTUALIZÁCIA A KONTROLA PLNENIA STRATEGICKÉHO DOKUMENTU 76
10 PRIORITY ROZVOJA OBCE, OPATRENIA, AKTIVITY 78
10.1 ZAPOJENIE SA OBCE DO NOVÝCH PROJEKTOV OD ROKU 2020 87
11 FINANČNÉ ZABEZPEČENIE PHSR 89
11.1 ADMINISTRATÍVNE ZABEZPEČENIE PHSR 89
11.2 MONITOROVANIE A VYHODNOCOVANIE PHSR 90

11.3 VYHODNOCOVANIE A SPÔSOB MODIFIKOVANIA PHSR 91
ZÁVER 92
ZOZNAM POUŽITEJ LITERATÚRY 93
PRÍLOHY 94

ZOZNAM TABULIEK A GRAFOV

ZOZNAM TABULIEK

Tabuľka 1 Priemerná častosť smerov vetra (v %) v roku - odvodená veterná ružica 18
Tabuľka 2 Priemerné mesačné prietoky Qm (m3/s) Ladomirka - Svidník 19
Tabuľka 3 Výmera pôdy v m2– katastrálne územie Ladomirová 27
Tabuľka 4 Vývoj počtu obyvateľov v obci Ladomirová 28
Tabuľka 5 Predpokladaný vývoj počtu obyvateľov 28
Tabuľka 6 Veková štruktúra obyvateľov 29
Tabuľka 7 Národnostná štruktúra obyvateľov 29
Tabuľka 8 Náboženská príslušnosť 30
Tabuľka 9 Vzdelanostná štruktúra obyvateľov 30
Tabuľka 10 Vzdelanostná štruktúra obyvateľov – typ študijného odboru 31
Tabuľka 11 Obyvatelia podľa materinského jazyka 32
Tabuľka 12 Obyvateľstvo podľa rodinného stavu - muži 32
Tabuľka 13 Obyvateľstvo podľa rodinného stavu - ženy 33
Tabuľka 14 Obyvateľstvo podľa rodinného stavu - spolu 34
Tabuľka 15 Ekonomicky aktívne obyvateľstvo 35
Tabuľka 16 Ekonomicky aktívne obyvateľstvo podľa odvetvia 36
Tabuľka 17 Výsledok hospodárenia podľa výkazov zisku a strát za jednotlivé roky k 31.12. 57
Tabuľka 18 Majetok obce v EUR za jednotlivé roky k 31.12 58

ZOZNAM GRAFOV

Graf 1 Rozdelenie poľnohospodárskej pôdy – kataster Ladomirová 55
Graf 2 Rozdelenie ornej pôdy, záhrad a TTP – kataster Ladomirová 56
Graf 3 Pôda v ZÚO a mimo ZÚO – kataster Ladomirová 56

ZOZNAM SKRATIEK

CENTROPE – Centrope je euroregión, ktorý zasahuje do štyroch stredoeurópskych krajín, Česka, Maďarska, Rakúska a Slovenska.
CZT – Centrálne zásobovanie teplom
ČOV – Čistiareň odpadových vôd
e-Goverment - Súhrn aktivít a nástrojov, prostredníctvom ktorých sú IKT úplne alebo čiastočne integrované do nosných funkcií verejnej správy (VS). Znamená elektronické vládnutie (spravovanie), t.j. on-line aplikáciu IKT v procesoch výkonu správy. V praxi to znamená využívanie on-line e-komunikácie: v rámci inštitúcií VS – G2E (government to employee), medzi inštitúciami VS navzájom – G2G (government to government), medzi VS a verejnosťou – G2P (government to public).
EAO – Ekonomicky aktívne obyvateľstvo. Ekonomický aktívne obyvateľstvo (EAO) - tvorí súčet priemerného počtu zamestnaných a nezamestnaných v predošlom roku.
EFRR - Európsky fond regionálneho rozvoja
EÚ – Európska únia
ESF – Európsky sociálny fond
EŠIF – Európske štrukturálne a investičné fondy. Päť štrukturálnych a investičných fondov EÚ, ktoré sa riadia jednotným súborom pravidiel, Európsky fond regionálneho rozvoja (EFRR), Európsky sociálny fond (ESF), Kohézny fond (KF), Európsky poľnohospodársky fond pre rozvoj vidieka (EPFRV), Európsky námorný a rybársky fond (ENRF).
HDP – Hrubý domáci produkt
CHKO – Chránená krajinná oblasť
IBV – Individuálna bytová výstavba
IKT - Informačno-komunikačné technológie. Zahŕňajú informačné systémy, technológie, ostatné systémy (periférne zariadenia), prevádzku a pripojenia do sietí, ktoré sú určené k napĺňaniu informačných procesov a komunikačných funkcií.
IROP – Integrovaný regionálny operačný program
ITMS – Informačný monitorovací systém.
KURS – Koncepcia územného rozvoja Slovenska.
LAU – Z anglického jazyka skratka pre úroveň okresu a obce v Spoločnej nomenklatúre územných jednotiek pre štatistické účely, nadväzujúce na NUTS.
LEADER- Znamená Liaison Entre Actions de Développement de le Économie Rurale (spájanie aktivít, ktoré podporujú hospodársky rozvoj vidieka).
MEN - Miera evidovanej nezamestnanosti (MEN) - podiel počtu disponibilného UoZ k ekonomicky aktívnemu obyvateľstvu vyjadrený v percentách.
MŠVVŠ SR – Ministerstvo školstva , vedy, výskumu a športu SR
MDVRR SR– Ministerstvo dopravy, výstavby a regionálneho rozvoja SR
MP SVR SR – Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR
MŽP SR – Ministerstvo životného prostredia SR
MH SR – Ministerstvo hospodárstva SR
MF SR – Ministerstvo financií SR
MZ SR – Ministerstvo zdravotníctva SR
MRK – Marginalizované rómske komunity
NSRR – Národná stratégia regionálneho rozvoja
NUTS – Z francúzskeho jazyka (Nomenclature des unités territoriales statistiques), skratka pre normalizovanú klasifikáciu územných celkov na Slovensku pre potreby štatistického úradu a Eurostatu.

OP – Operačný program
OP KŽP – Operačný program Kvalita životného prostredia
PKS - Parita kúpnej sily je (teoretický) výmenný kurz mien dvoch štátov definovaný ako rovný pomeru vnútorných kúpnych síl daných štátov, teda rovný pomeru cenových hladín daných štátov.
PHSR – program hospodárskeho a sociálneho rozvoja
PP – Prírodná pamiatka
PSK – Prešovský samosprávny kraj
RĽZ – Rozvoj ľudských zdrojov
SEA – Z anglického jazyka (strategic environmental assessment) vo význame strategické environmentálne hodnotenie, strategické posudzovanie vplyvov na životné prostredie.
SK NACE - NACE Je akronym používaný na rôzne štatistické klasifikácie ekonomických činností vyvíjané Európskou úniou od roku 1970.
NACE poskytuje rámec pre zber a prezentáciu veľkého množstva štatistických údajov podľa ekonomickej činnosti v oblasti hospodárskych štatistík (napr. vo výrobe, zamestnanosti, národných účtoch) a ostatných štatistických oblastiach. Revidovaná klasifikácia ekonomických činností SK NACE Rev. 2 je plne harmonizovaná s jej európskou verziou NACE Revision 2 vydanou Nariadením Európskeho Parlamentu a Rady č. 1893/2006. Používanie tejto klasifikácie, respektíve od nej odvodenej národnej verzie, je v oblasti štatistiky záväzné pre všetky členské štáty Európskej únie.
SKUEV- Biotopy európskeho významu, biotopy chránených druhov
SR – Slovenská republika
ŠFRB – Štátny fond rozvoja bývania
ŠÚ SR – Štatistický úrad Slovenskej republiky
SWOT – analýza silných a slabých stránok, príležitostí a ohrození
UoZ - Uchádzač o zamestnanie. Občan hľadajúci zamestnanie, zaradený do evidencie nezamestnaných na Úrade práce, sociálnych vecí a rodiny po podaní písomnej žiadosti o sprostredkovanie zamestnania.
Disponibilný UoZ (Disp. UoZ) - je UoZ, ktorý bezprostredne po ponuke voľného pracovného miesta môže nastúpiť do pracovného pomeru.
UPSVAR – Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny
ÚZPF SR – Ústredný zoznam pamiatkového fondu
VÚC – Vyšší územný celok
ZMOS – Združenie miest a obcí Slovenska

ÚVOD

Dokument s názvom "PROGRAM HOSPODÁRSKEHO A SOCIÁLNEHO ROZVOJA obce Ladomirová na roky 2018 – 2025" je spracovaný ako strednodobý strategický plánovací dokument pre trvalo udržateľný rozvoj územia. Účelom Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja (ďalej len PHSR) je vytvorenie rozvojového programu územia, ktorý vyjadruje ekonomické a sociálne záujmy jeho obyvateľov a zároveň je v súlade s prijatými nadradenými koncepciami vyššej úrovne. Cieľom PHSR je spracovanie takého súhrnu cieľov a opatrení, ktoré napomáhajú zabezpečeniu trvalo udržateľného rozvoja územia a ktoré smerujú k uspokojovaniu potrieb súčasnej generácie bez toho, aby ohrozil možnosti uspokojovania potrieb budúcich generácií.

V súčasnej dobe je veľmi dôležité priebežne plánovať a tak zabezpečiť, aby sa obec rozvíjala, a to všetkými smermi. Obci vychádza zo zákona vytvárať určité plány, ktorými by sa mala riadiť, či už hospodárske, resp. sociálne. Napríklad zákon č. 351/2004 Z. z. o podpore regionálneho rozvoja, poukazuje na to, že obec by mala mať vypracovaný PHSR.

Medzi ďalšie zákonné normy, ktoré poukazujú na vytváranie plánov pre obce je aj zákon č. 416/2001 Z. z. o prechode niektorých pôsobností z orgánov štátnej správy na obce a VÚC. Zákon č. 416/2001 zahŕňa v svojom článku 1 par. 2 úlohu vykonávania stratégie regionálneho rozvoja a vypracovania programov hospodárskeho a sociálneho rozvoja. Na Zákon č. 416 nadväzuje Zákon č. 503/2001 Z. z. O podpore regionálneho rozvoja, ktorý stanovuje štruktúru PHSR obce a zákon č. 351/2004 Z. z. O podpore regionálneho rozvoja.

Na základe uvedených zákonov PHSR musí obsahovať: analytickú časť, ustanovenie strategických cieľov rozvoja obce a vybratia priorít, projektové zámery, návrh finančného a administratívneho zabezpečenia plnenia programu. PHSR poskytuje logicky usporiadaný súbor aktivít, ktoré podporujú pokrok v jednotlivých oblastiach obce. PHSR sa vypracúva na krátkodobé a strednodobé obdobie.

Na základe uvedených skutočností je potrebné, aby obec Ladomirová mala spracovaný plánovací dokument, v ktorom budú uvedené zámery, resp. vízie ďalšieho plánovitého rozvoja obce, a to na základe podrobných analýz a definovania silných a slabých stránok. PHSR obce sa tu tak vytvára priestor pre riešenie ako ekonomických, sociálnych, kultúrnych, ale aj enviromentálnych problémov obce.

1 ANALÝZA PROSTREDIA OBCE LADOMIROVÁ

1.1 Charakteristika obce Ladomirová

Obec Ladomirová z hľadiska územno-správneho členenia patrí do okresu Svidník a Prešovského samosprávneho kraja. Je súčasťou mikroregiónu Horný Šariš a z hľadiska kategorizácie územno-štatistickej jednotky EUROSTAT vystupuje ako úroveň NUTS I – Slovenská republika, v rámci územných jednotiek NUTS II – Východné Slovensko do Prešovského kraja, NUTS III – VÚC Prešov, NUTS IV – okres Svidník.

Prvá písomná zmienka o obci pochádza z roku 1414 ako osada Ladamerwagasa. Obec bola založená v časoch valašskej kolonizácie na zákupnom práve a v roku 1427 nebola zdanená. Z miestnej pevnôstky, premenenej neskôr na kaštieľ, v stredoveku kasteláni spravovali východnú časť hradného panstva Makovica.

V druhej polovici 14. storočia Cudarovci, majitelia Makovice, zintenzívnili aj po roku 1364 kolonizáciu svojho panstva takisto na základe modifikovaného nemeckého práva. Svoj majetok rozširovali a obohacovali ďalším osídľovaním alebo novozákladaním osád, dokonca tak intenzívne, že sa dostali do finančných ťažkostí a v roku 1414 časť svojho panstva zálohovali Jánovi Bubekovi z Plešivca. Zálohované boli aj novovzniknuté osady medzi ktoré patrila aj Ladomirová. V rokoch 1415-1416 bola majetková dražba územia a sídla makovického panstva potvrdená donáciou Kráľa Žigmunda a Jágerskou kapitulou.

Stredoveké panstvo Makovica sa neskôr rozdelilo na tri obvody – hradný (zborovský), kurimský a ladomirský. Podstatný a strategický význam mal ladomirovský obvod, dnešnej Ladomirovej. Preto z Makovice vychádzali podnety na osídľovanie územia na východ a sever od tejto obce.

Cez obec viedla obchodná cesta z Potisia do Poľska. Pred rokom 1458 sa už v Ladomirovej vyberali kráľovské mýta na mýtnej stanici na novom obchodno-vojenskom prechode do Poľska cez Dukliansky priesmyk, ktorého význam narastal od polovice 15. storočia. Kaštieľ sa spomína ako castellum.

V druhej polovici 15. storočia a na začiatku 16. storočia ho mali v držbe bohatí magnáti z Rozhanoviec. Podobu kaštieľa dnes už nepoznáme. O obchodnej frekventovanosti krajinskej cesty svedčí aj novší nález nádoby s asi piatimi zlatými dukátmi kráľa Mateja Korvína (jeden kus je v zbierke Múzea Ukrajinskej a rusínskej kultúry vo Svidníku pod prírastkovým číslom 11/78).

V 15. storočí bola najvýchodnejšou a najsevernejšou dedinou v doline Ladomírky, Šarišskej župy. Vtedy tu Cudarovci postavili kaštieľ, ktorý jestvoval aj v 16. storočí.

Obec Ladomirová je spomínaná v hramote – nariadení Pavla Rákociho (od roku 1626 išpana-župana Šariša a Turne) z 30. decembra 1624, kde vyhlásil privilégium, ktorým oslobodil od robôt na panskom kňaza –biľca z obce Ladomir. Namiesto povinných robôt má platiť ročne na sviatok sv. Michala archanjela 10 florénov a jednu kožku z kuny.
Od 18. a 19. storočia tu mali majetky Ladomírskovci.

V roku 1600 mala usadlosť 16 obývaných poddanských domov, obydlie šoltýsa, mlyn, mýtnicu, kostol, faru, školu a kaštieľ. V roku 1787 mala obec 102 domov a 720 obyvateľov, v roku 1828 128 domov a 946 obyvateľov, v roku 1942 mala 164 domov a 879 obyvateľov (V tom čase bola počtom obyvateľov najväčšou obcou okresu Svidník), ktorí sa živili roľníctvom, chovali dobytok a pracovali v lesoch.

Historická zástavba v obci a výstavba sedliackych obydlí bola budovaná popri cestnej komunikácii a typologicky ju je možné zaradiť, že ma charakter nepravidelnosti rozmiestnenia jednotlivých domov.

Až do začiatku druhej svetovej vojny v obci boli len zrubové domy s maštaľou a šopou pod spoločnou vysokou valbovou slamenou strechou. Pri obnove vojnou zničených domov boli už budované tehlové murované domy s viacerými izbami, ktoré stále ešte majú charakter zrubových stavieb. Koncepcia výstavby rodinných domov a dediny, začína sa meniť až v 60. rokoch 20. storočia.

Ešte začiatkom 20. storočia v obci bolo rozšírené tkanie plátna, pletenie kočov, výroba drevárskeho náradia.

Po prvej svetovej vojne sa v obci usadili ruskí emigranti (pravoslávni mnísi), ktorí tu v roku 1923 postavili pravoslávny chrám sv. archanjela Michala.

Na jeseň 1944 sa pri obci odohrala veľká tanková bitka Karpatsko-duklianskej operácie. Ladomirová bola oslobodená 26. novembra 1944. V tom čase v miestnom hostinci „U Gajdoša“ 11. decembra 1944 naposledy dirigoval vojenský hudobný koncert Vít Nejedlý. Na pripomenutie týchto chvíľ je umiestnená pamätná tabuľa. Obec bola takmer celá zničená, po oslobodení znovu vystavaná.

Štátny majetok bol založený v roku 1954. V 90. rokoch 20. storočia činnosť v prosperujúcom štátnom majetku bola ukončená. Väčšina obyvateľov pracovala v priemyselných závodoch vo Svidníku.

Obyvatelia pracovali väčšinou v poľnohospodárstva a v lesoch.

1.1.1 Symboly obce

ERB

V červenom štíte na zlatej pažiti sú dve stojace k sebe pootočené postavy. Držia sa za ruku na ľavej strane je odetý muž v modrej veste, čiernych čižmách a strieborným perom ozdobenom čiernom klobúku. Na pravej strane je zlatovlasá žena so zlatým vrkočom, v strieborných šatách, modrom živôtiku a čiernej zástere.

Erb obce je vytvorený podľa pečatidla obce z roku 1868. Autormi erbu sú Michal Kosť a Dragica Vrteľová.

VLAJKA

Vlajka obce pozostáva z 6 pozdĺžnych žlto-červeno-žlto-bielo-zeleno-žltých pruhov. Vlajka má pomer strán 2 : 3 a ukončená dvoma zástrihmi, siahajúcimi do tretiny jej listu.

Symboly obce boli prijaté na rokovaní obecného zastupiteľstva 21. mája 1998 a sú zapísané v Heraldickom registri Slovenskej republiky (1. zväzok, strana 120 - 121) pod číslom L-82/1998.

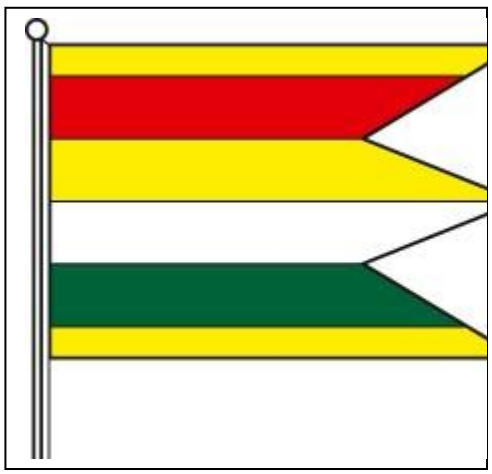

1.1.2 Významné osobnosti

Z obce pochádza Mikuláš Hvozda, ľudový spisovateľ, básnik a poviedkár. Narodil sa 24.12.1926 v obci Ladomirová, kde žil a literárne tvoril. Knižne mu vyšla kniha básní a kniha poviedok. Jeho básne sú publikované v zborníkoch, v ukrajinských, rusínskych periodikách a

v okresných novinách Dukla. Básne píše v rusínskom nárečí. Je autor dvoch kníh Makvic´ki dzvinočky a Siľs´ki oppovidi a mnohých básní.

Z Ladomirovej pochádza Uljana Feceninová, významná slovenská rusistka, autorka učebníc ruského jazyka a ďalších publikácií.

Major Ing. Peter Mikitka, účastník bojov 1. čs. armádneho zboru na Dukle, rodák z obce, bol dlhoročným sprievodcom návštevníkov na historickej Dukle. Patrí medzi tých ľudí, ktorí v rokoch 1944-1945 so zbraňou v ruke v 1 čs. armádnom zbore po boku slávnej Sovietskej armády oslobodzovali našu vlasť. V jeseni 1944 sa takmer 18 - ročný Janko dobrovoľne prihlásil na oslobodenom území do 1 čs. armádneho zboru. Bolo to po vojnovej víchrici, ktorá sa prehnala poddukelským krajom. Takmer všetky dediny pod Duklou od štátnych hraníc až po rieku Ondavu boli vypálnené, zničené cesty a mosty, obyvateľstvo evakuované. On sa so svojimi rodičmi a súrodencami až do príchodu osloboditeľských vojsk skrýval v Ladomirovských lesoch. Janko Mikitka odišiel na veliteľstvo nášho armádneho zboru a žiadal sa na front. Na veliteľstve však zistili, že ešte nemá ani 18 rokov, neovláda žiadnu zbraň, preto ho zadelili na výcvik k spojárom 1. čš. samostatnej tankovej brigády. Po dôkladnej príprave v Nižnej Voli odišiel frekventant kurzu pod velením kapitána Gramisa na front. Bojoval vo formujúcej sa 1. čs. samostatnej tankovej brigády. Po výcviku sa zúčastnil bojov v okolí Ostravy.

Rodákom obce je aj Laurus, vl. menom Vasiľ Škurla, arcibiskup syrakúzsky a rektor Duchovnej akadémie Sv. Bohorodičky v Jordanville (USA). Arcibiskup Laurus (Lavrus) sa narodil v početnej a chudobnej rodine Škurlovcov 01.01.1928. Pokrstený bol archimandritom z Počajeva, predstaveným kláštora sv. Jova Počajevského v Ladomirovej. Vo veku 11 rokov vstúpil do monastiera prepodobného Jova Počajevského. V júni 1967 bol vysvätený za biskupa Manhattanského a stal sa tajomníkom Synody biskupov. V roku 1976 sa stal biskupom Sirakúzkym a Trojickým. V roku 1981 bol povýšený na arcibiskupa. Bol predstaveným najznámejšieho monastiera v zahraničí - Svätotrojického monastiera v Jordanville, taktiež rektorom seminára, prednášateľom niekoľkých predmetov v seminári, redaktorom cirkevno-spoločenského časopisu "Pravoslávna rus" a predsedom Fondu svätého Jána Kronštadského v Utike (USA).

Korene v obci má aj Peter Wargo (Peter Varga, 1921-1991), spolu vynálezca radara, rozvoja televízie a elektroniky vôbec. Je synom Jána Vargu, vysťahovalca z Ladomirovej.

Vyše 25 rokov pôsobil v Ladomirovej ako starosta František Harant, potomok Krištofa Haranta z Polžíc. Ako 25-ročný dostal sa za správcu na majetok Erdödyho v Ladomirovej.

Jeho dlhoročný pobyt v obci bol požehnaním nielen pre obyvateľov, ale i pre celé okolie, lebo vyspelou hospodárskou znalosťou bol mu dobrým, nasledovaniahodným príkladom.

Jozef Šelepec, spisovateľ, literárny kritik a publicista. Narodil sa 23.04.1938 v obci Ladomirová. Knižne mu vyšli štyri knihy. Jeho tvorba je publikovaná v ukrajinských zborníkoch a periodikách. Literárne tvorí v ukrajinskom jazyku. Pôsobí ako vedecký a literárny pracovník v Štátnej krajskej knižnici v Prešove.

1.1.3 Kultúrno-historické pamiatky

Grecko-katolícka cirkev má svoj drevený chrám východného obradu archanjela Michala, ktorý pochádza z roku 1742. Jeho zvláštnosťou je, že je postavený bez jediného klinca. Na západnej strane lode vystupuje malý chór s dreveným parapetom. V prednej časti oplotenia objektu sa zachovala časť drevenej trámovej ohrady so šindľovou strieškou, vstupná bránička s nízkou ihlanovou strieškou pokrytou šindľom. Umelecký je hodnotný ikonostas a oltár, ktorý pochádza z polovice 18. storočia. Päťradová polychrómovaná drevená architektúra je vyplnená ikonami. Je to národná kultúrna pamiatka.

Pravoslávny kostol bol dokončený v roku 1927. V pravoslávnom chráme sa nachádzajú ostatky, tzv. mošči sv. Jána Krstiteľa a sv. Panteleimona. Je to murovaná monumentálna stavba, postavená v duchu staroruských kláštorných kostolov. Centrálny priestor lode má stanovú kupolu a dva bočné výklenky. Nástenné maľby a ikony sú byzantského a staroruského štýlu. Maľby boli dielom Filimona a Kypriana.

Najstaršia matrika, ktorá sa zachovala je od roku 1862. Prvé záznamy v nej urobil Joan Rokuzsky-farár.

1.1.4 Kultúrne zvyky

Veľká noc - “VELEKDEŇ” bola za dávnych čias najradostnejším sviatkom. Ľudia sa naň pripravovali už dva týždne vopred. Pred sviatkami bol štyridsaťdňový post, ktorý sa započal “MJASOPUSTNOM NEDIĽOM” – mäso pôst. Nasledujúca po nej bola “SYROPUSTNÁ NEDIĽA” – syro pôst. Po prvej sa prestali jesť mäsité jedlá. Po druhej aj mliečne jedlá. Prípravy k Veľkonočnému dňu sa začali “STRASTNÍM TÝŽDŇOM” - posledný týždeň pred Veľkou nocou. K tomuto týždňu sa viažu tiež rôzne povery.

V zelený štvrtok sa z domu nevypožičiavalo žiadne náradie, alebo náčinie, aby toho nevyužila "bosorka". Veľký piatok - "VELYKA PJATNICA" nie je veľkým sviatkom a vykonávajú sa ľahšie práce. Po bohoslužbách dievčatá pripravujú "PESANKY" - kraslice. Kraslice píšu špendlíkovými hlavičkami, máčanými do horúceho vosku. Farbia ich v odvare z cibuľových lístkov do tehlovočervená, alebo zeleným rastúcim žitom do zelena. V tento deň odpoludnia sa pripravujú odevy k sviatku. Cez sobotu sa pečie "PASKA"- veľkonočný koláč čierny a biely. Pripravujú sa do "KOBREKA" - pleteného košíka ďalšie jedlá. Zvláštnosťou veľkonočných jedál bola "HRUDKA - JAJEČNEK" - ktorý sa pripravuje zo sladkého mlieka a z tridsať až štyridsať vajec. To sa povarí a po zhustnutí sa scedí v plátne, kde sa stvaruje podobne ako syr.

Do košíka sa poukladajú jedlá : šunka, klobása, hrudka, syr, maslo, chren, soľ, slanina a to sa ozdobí kraslicami. Košík s jedlami sa nesie nad ránom posvietiť do chrámu. Košík - pásku, ku posväteniu nesú muži. Po posvätením sa každý snaží čím skôr dostať domov, lebo podľa povery ten, čo bol prvý, bude prvý aj v práci po celý rok. Po návrate domov sa položí košík na stôl. Všetci zasadnú ku stolu. Otec na spodnej časti pasku prežehná a odreže z nej tri krajce - "OKRAJCI", ktoré sa režú s troch rôznych miest a odložia ich ako liek pri brušných chorobách a tiež nimi liečia choroby dobytka.

Na Veľkonočný pondelok v skorých ranných hodinách chodia chlapci po oblievačke "OBLEVAČKI". V starších časoch bolo zvykom, že v noci z nedele na pondelok sa chlapci zoskupili do skupín a nad ránom chodili po oblievačke. Dievčatá už od večera po skupinkách sa radili, kde sa na noc ukryjú. Chytené dievčatá odvliekli k potoku a tam ich namočili do vody. V utorok je to opačne, dievčatá oblievajú chlapcov. Dievčatá sú dotieravejšie, oblievajú celý deň. V minulosti bolo v obci okolo tridsať dievčat a tie, keď vyšli poobede na cestu, nik okolo nich neprešiel suchý.

Všetky tri dni Veľkonočných sviatkov boli veľmi veselé a pekné. Dievčatá sa zišli na lúkach a všetky tri odpoludnia strávili v hrách, spevoch a tancoch. Najznámejšia hra z minulosti bola "HOJA - ĎUNĎA".

Štedrý večer v predvečer Vianoc je v našom regióne deň strohého postu. Mladším deťom je dovolené jesť len pôstnu stravu, starším od 14 rokov je určené postiť celý deň až do večera. Nesmie sa jesť ovocie, alebo iné plody majúce jadro či kôstku. Vychádza to z povery, že kto by to ovocie zjedol, v jeho tele by sa v novom roku objavili vredy. Gazdinky na svätý večer pripravujú 12 jedál: chlieb, soľ, cesnak med, omáčka zo sušených húb, kapustnica z varu, pirohy, bobaľky, polievka z fazule a sliviek, zemiaky a ryba.

Keď sa začne stmievať celá rodina sa ide umývať studenou vodou. Po umývaní každý prikľakne ku stolu a všetci sa spoločne pomodlia. Zapália sviečku a položia na stôl do hrnčeka s pšenicou. Pri večeri dá otec po pohárikú pálenky, deťom vodu, zajedia si chlieb so soľou a cesnakom. Podľa povery zabráni hluchote ak gazdinka urobí každému medom kríž na slychách a predíde chorobe ak dá kríž na čelo. Potom nasleduje večera. Počas celej večere musí každý sedieť na svojom mieste a nerozprávať sa, aby bol poslušný po celý rok. Večera sa končí spoločnou modlitbou. Po zahasení sviečky každý sedí na svojom mieste, lebo všetci sledujú kam sa bude uberať dym zo sviečky. Keď tiahne k oknu a do stropu nezomrie nikto, keď k dverám do roka zomrie gazda, ak ku peci do roka zomrie gazdiná a ak dym smeruje ku niektorému členovi rodiny tak zomrie on.

Po zotmení, po večeri sa vyberajú koľadníci po koľade t.j. navštevujú rodiny v ich domoch. Prichádzajú s betlehemom v rukách a spievajú koledy. V izbe sa predstavujú a vinšujú dobrého zdravia, šťastia, božského požehnania, na poli úrod, v komore zásob a veľa peňazí. Sú preoblečení za čerta , anjelov, baču i pastierov. Potom im gazdiné dávajú výslužku , ovocie, koláče, orechy, čokolády i peniaze (“pastierom na krpce”).

O pol noci je bohoslužba a po návrate z nej sa zdravia pozdravom: “ Christos raždajetsja”). V dome odpovedajú : “Slávime jeho”). Prvý deň sviatkov , každý sa umýva vodou a peniazmi (mincami), to preto, aby sa ho peniaze držali celý rok.

V ten prvý deň sa nesmú robiť návštevy, každý má byť doma v kruhu svojej rodiny.

1.2 Poloha prírodného územia

Ladomirová bola súčasťou Šarišskej župy a patrila do okresu Svidník. Ladomirová je v severnej časti Nízkych Beskýd v doline potoka Ladomirky. Terén chotára je členitý, dolinami menších potokov rozrezaný povrch chotára tvoria súvrstvia flyšu, náplavy štrkov a pieskov a svahové hliny. Zalesnený je len vo východnej a severnej časti (buk, hrab a breza).

1.2.1 Geografické pomery

Ide o územie východnej časti flyšového pásma. Hlavnou stavebnou jednotkou tohto pásma je komplex kriedových a paleogénnych hornín, ktoré charakterizujú flyšový vývoj. Vo východnej časti územia vystupuje jednotka dukelských vrás. Povodie rieky Ladomírky môžeme charakterizovať ako tektonicky, intenzívne porušené zlomami prebiehajúcimi

priečne na tento smer. Podložie geologických celkov tvoria mezozoické horniny. Ide o magurskú tektonickú jednotku a dukelskú jednotku (Memčok, J. a kol., 1985 in Vaněček, L., 1990).

Základným stavebným prvkom dukelskej jednotky sú tmavošedé až čierne ílovce (bridlice) a rohovce s vložkami klivských pieskovcov (celistvé strednozrné pieskovce, svetlé kremité drobové pieskovce).

1.2.2. Geomorfologické pomery

Celé povodie Ladomirky patrí do Ondavskej vrchoviny. Tá sa javí ako široká ale nehlboká medzihorská depresia medzi Západnými a Východnými Karpatami. Nadmorská výška chrbtov sa pohybuje prevažne okolo 500-600 m n.m. Najväčšie výšky sú v rozvodnom pohraničnom chrbte, v ktorom sa miestami pravdepodobne zachovali silne deštruované zbytky najstaršieho zarovnaného nivelou Východných Karpát vo výškach nad 800 m n.m. Rozvodný chrbát je pomerne úzky a prestúpený sedlami. Priebeh chrbtov je pomerne vyrovnaný a je prerušovaný údoliami tokov, ktorých smer sa riadi neotektonickými vplyvmi a jednak exogénnymi pochodmi. Vrcholové časti územia sa v absolútnych výškach pohybujú v intervale 328 m n.m.(Hora) až 583 m n.m. (Dranec). Hlavná odvodňovacia báza je tvorená tokom Ladomirka (povodie Ondavy).

1.2.3. Klimatické pomery

Ide o tri typy klimatických oblastí okresu Svidník:

a) teplú (údolia tokov),

b) mierne teplú (podhorské časti),

c) chladnú klimatickú oblasť (horské časti).

Teplá oblasť (do výšky 270 m n.m.) zaberá prevažne alúvium dolného toku rieky Ladomirky. Je charakterizovaná teplým, mierne vlhkým okrskom s chladnou zimou. Teplota v januári dosahuje -2 až -5 stupňov celzia, júlové teploty sú v rozmedzí 17,5 až 19,5 stupňov. Ročný priemerný úhrn zrážok 600-800 mm.

Mierne teplá oblasť (do výšky 500 m n.m.) zaberá podhorskú časť pahorkatín okrem úzkeho pásu pohraničného územia, ktorý patrí do chladnej oblasti.

1.2.3.1. Teploty

Priemerný počet dní s priemernými dennými teplotami nad 10 stupňov je 164. Priemerný počet dní s priemernými zápornými teplotami 0 stupňov je 89. Priemerný nástup prvého mrazového dňa (teplota nižšia než 0 stupňov) je v prvej až druhej dekáde októbra a posledného mrazového dňa v prvej až poslednej dekáde mája. Priemerný slnečný svit v roku je 2000 - 2200 hodín, vo vegetačnom období je 1400-500 hodín. Priemerný počet dní s búrkou je 20-25 dní.

1.2.3.2. Veternosť

V zimnom období prevládajú južné a severné vetry, v letnom období severné vetry.

Tabuľka 1 Priemerná častosť smerov vetra (v %) v roku - odvodená veterná ružica

S	SV	V	JV	J	JZ	Z	SZ	Bezvetrie
17,1	***14,6***	***5,3***	***6,6***	***18,8***	***16,1***	***5,8***	***14,0***	***4,7***

1.2.3.3. Zrážky

Priemerné zrážky sledované v stanici SHMÚ Ladomirová (263 m n.m.) 729 mm. S toho priemerný ročný odtok 265 mm, výpar a retencia 453 mm.

1.2.3.4. Naj.....

Najväčšia zima v tomto storočí bola v roku 1929 ktorá trvala od januára až do 15. marca. Vtedy boli silné mrazy až okolo 38 až 40 stupňov celzia.

Najsuchšie roky boli v roku 1947, 1964 a 1968. Teplota dosahovala v tieni 31 stupňov celzia.

Najväčšie zrážky boli v rokoch 1965, 1974 a 1985.

1.3 Hydrologické pomery

Rieka Ladomírka je ľavostranným prítokom rieky Ondava. V ročnom rozdelení vodnosti sú maximálne prietoky v marci po roztopení snehu. Najnižšia vodnosť tokov je na konci leta v súvislosti so zvýšením výparov.

Rieka Ladomírka pramení z Bieleho kopca, a zo Svidníckeho sedla. Jej tok smeruje na juh.

Prvým ľavým prítokom je Dolhonec, preteká dolinou pod Matovkou. Ladomírka sa južne tiahne cez CHKO Dranec a Nižný Komárnik. Druhým ľavým prítokom je Šivarná. Na toku rieky je nádrž s objemom 66000m^3 a plochou 30000m^2.

Tok sa točí do pravej strany o 90 stupňov v dedine Krajná Poľana, tam sa do nej vlieva Kamenec. Ďalej smeruje na západ. V dedine Hunkovce sa do nej vlieva prítok Hrišov. Tok smeruje J-JZ , kľukato až do Ladomirovej. V tomto úseku má viacej menších prítokov. Väčšie sú z doliny Krajného Čierneho a Ladomírskej doliny.

Smeruje cez obec Ladomirová, za dedinou sa do nej vlieva z ľavej strany Vagrinčík. Kľukato tečie na západ, a z údolia Smrti sa do nej z prava vlieva riečka Kapišovka. Oblúkom sa zatáča smerom na juh do mesta Svidník, tu ústi do rieky Ondava.

1.3.1 Hydrologická charakteristika

Je vejárovite rozvetvená s množstvom menších prítokov. Priemerná hustota riečnej siete je 0,99 km/km2. Celková dĺžka povodia je 20,0 km s plochou povodia 186,01 km2. Priemerné prietokové množstvo vody v mieste ústia do Ondavy predstavuje 2,21m^3.s^{-1}.

Tabuľka 2 Priemerné mesačné prietoky Qm (m3/s) Ladomirka - Svidník

	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.
1993	2,007	1,687	3,549	5,020	2,067	2,288	0,120	0,147	0,247	1,009	1,030	2,462
1994	1,220	0,502	6,684	4,664	0,703	0,412	0,702	0,625	0,974	0,297	0,230	2,434

1.3.2 Vodné plochy

V tomto území sa nachádza retenčná nádrž na toku Ladomirka nad Krajnou Poľanou s objemom 60 tis. m3 a plochou 30 tis. m2.

1.3.3 Vodné zdroje Ladomirová

Slúžia pre potreby obce Ladomirová. Zdroj tvoria dve široko profilové studne o hĺbke 6,5 m a profile 300 cm. Hladina podzemnej vody je voľná až slabo napätá. Kapacita oboch

zdrojov je 4l/s pričom reálny odber v roku 1997 predstavoval 1,5 l/s (lokálny zdroj pre PD Ladomirová). Vodný zdroj má vyhlásené PHO I. a II. stupňa.

Termálne a minerálne pramene

Na území okresu vyvierajú v mnohých lokalitách pramene sírnej vody s mineralizáciou 300-5 500 mg/l a uhličitej vody s mineralizáciou 1200- 9100 mg/l. Uhličité minerálne vody vyvierajú na križovaní sa pozdĺžnych príkrovových, presunových a zlomových línií SZ-JV smeru na styku s priečnymi zlomovými líniami JZ-SV smeru.

Sírovodíkové pramene vyvierajú taktiež v miestach uvedených porúch, majú však nízku výdatnosť a teplotu do 15 stupňov C. Viaceré vývery sú zaznamenané aj v povodí Ladomírky.

Vodohospodársky chránené územie

Povodie rieky Ondavy, ktorého súčasťou je aj ľavostranný prítok rieka Ladomírka je až po ukončujúci profil Horovce vyhlásený vyhláškou č. 10/1977 Zb. za vodárenský tok. Z uvedeného dôvodu je tou istou vyhláškou rieka Ladomírka vyhlásená za vodohospodársky významný tok. Rieka Ladomírka poskytuje zásobovanie obyvateľov pitnou vodou, má vyhlásené ochranné pásma na ochranu ich výdatnosti, akosti alebo zdravotnej nezávadnosti .

1.4 Pedologické pomery

Pôdne typy, druhy a ich bionita

Územie Ladomirovej patrí do oblasti 44V- Pohoria a vrchoviny flyšového pásma (východná časť).

1.4.1 Pôdne typy

Nachádzajú sa tu rôzny pôdne typy, a to:

- hnedé pôdy nenasýtené (kyslé), lokálne rankre a hnedé pôdy nenasýtené (okyselené), na stredne ťažkých až ľahších zvetralinách rôznych hornín,
- hnedé pôdy nasýtené a hnedé pôdy nenasýtené, sprievodné hnedé pôdy oglejené, lokálne pseudogleje a gleje, na stredne ťažkých zvetralinách rôznych hornín,
- hnedé pôdy oglejené, sprievodné pseudogleje a hnedé pôdy nasýtené, lokálne gleje, na stredne ťažkých až ťažkých zvetralinách rôznych hornín,
- hnedé pôdy nenasýtené (kyslé) oglejené, sprievodné pseudogleje, lokálne gleje, na stredne

ťažkých až ťažkých zvetralinách rôznych hornín,

- ilimerizované pôdy oglejené, sprievodné pseudogleje na sprašových hlinách, lokálne hnedé pôdy na kvartérnych a terciérnych skeletnatých sedimentoch,
- nivné pôdy, sprievodné nivné pôdy glejové, na nekarbonátových nivných sedimentoch,
- nivné pôdy glejové, sprievodné gleje, na karbonátových aj nekarbonátových nivných sedimentoch.

1.4.2 Pôdne druhy

Chrbty a strmšie svahy vrchoviny sú budované štrkovitými, kamenistými, plytkými až stredne hlbokými pôdami typu *ranker a litozem.* Sú to typicky silne skeletnaté a kyslé pôdy veľmi nízkej bonity. Považujeme ich za najmenej produkčné stanovištia pre lesné a poľnohospodárske porasty.

Luvizeme sú pôdy charakteristické hromadením nerozloženého ílu v strednom horizonte. Tvoria sa predovšetkým na sypkých horninách , ako sú sprašové a naplavené hliny. Ilimerizovaním sa vrchná vrstva ochudobňuje o íl a diferencuje sa na prehumoznený horizont a svetlejší horizont. Stredný horizont je dosť uľahlý. Z hľadiska stanoviska sú tieto pôdy vyhovujúce pre les i poľnohospodársku produkciu.

Podzoly majú kyslú až silne kyslú reakciu a nenasýtený sorpčný komplex. Z hľadiska porastov tvoria nepriaznivé pôdy.

Kambizeme sa vytvorili na silikátových svahových uloženinách aj pevnom horninovom podklade. Ich zrnitosť a minerálne zloženie je premenlivé v závislosti od materskej horniny. V území sa vyskytujú rôzne subtypy od rankrovej, kyslej, oglejenej i glejovej.

Okolo toku sa vyvinuli *fluvizeme* typické a psefitické. Sú stredne ťažké, bez skeletu, alebo slabo, prípadne i silne skeletnaté. Vyznačujú sa slabou až silnou humusnosťou, plytkým pôdnym profilom a kyslou pôdnou reakciou. Sú často oglejené. Predstavujú mladé pôdy horšej bonity.

V území sa vyskytujú najmä pôdy tupu kambizem, fluvizem a luvizem. Na menšej ploche sa vyskytujú pseudogleje a glejové pôdy, rankre, podzoly a litozeme (Tureková E., Buday M. a kol. 1985). Všetky sa vyvinuli zo zvetralín paleogénnych flyšových pieskovcov a ílovcov, vyznačujúcich sa nízkym podielom karbonatickej zložky a malou minerálnou silou. Sú to pôdy s premenlivým podielom piesočnatej a ílovitej zložky v závislosti od pôdotvornej

horniny, a s výrazným podielom štrku a kameňov. Skoro všetky majú kyslú až silno kyslú pôdnu reakciu a nižší obsah nekvalitného humusu.

1.5 Príroda

Podľa fytogeografického členenia flóry Slovenska (Futák, 1980) patrí územie Ladomirovej do oblasti západokarpatskej flóry (Carpaticum occidentale), obvodu východobeskydskej flóry (Beschidicum orientale), fytogeografického okresu Východné Beskydy a podokresu Nízke Beskydy.

Podľa členenia Slovenska na živočíšne regióny (Čepelák, 1980) patrí predmetné územie do provincie Východné Karpaty, obvodu prechodného a okrsku nízko beskydského.

1.5.1 Charakteristika biotopov a ich významnosť

Pri hodnotení krajinno-štruktúrnych prvkov a biologickej hodnoty územia som zvolila štvorstupňovú škálu ekologickej významnosti.

Prvá, najvyššia kategória ekologickej významnosti - územie s bohatým zastúpením lesných biocenóz s optimálne vyvinutým podrastom krovitej a bylinnej zelene, vzrastlé brehové porasty s podrastom, mokraďové biotopy a časti území obývané alebo porastené vzácnymi alebo ohrozenými druhmi.

Druhá kategória ekologickej významnosti - tvoria ju skupiny stromov, líniová zeleň, remízky kríkov, mezofilné lúky s mikromokrinami.

Tretia kategória nízkej ekologickej významnosti - tvoria ju solitéry stromov alebo krovín, pasienky bez drevitej zelene, zeleň intravilánu.

Štvrtá kategória najnižšej ekologickej významnosti - územie s bylinným podrastom bez stromovej alebo krovitej zelene, trvalé trávne porasty, orná pôda.

1.5.1.1 Základné typy rastlinných spoločenstiev na tomto území

Pôvodný vegetačný kryt je intenzívnym alebo extenzívnym vplyvom človeka pozmenený, prípadne miestami úplne zničený. Lesné celky boli z časti premenené na stavebné pozemky, cesty, polia, lúky, pasienky a záhrady. Pôvodná vegetácia sa zachovala miestami len na poľnohospodársky nevhodných alebo poľnohospodárskym mechanizmom neprístupných územiach. Takto rozdelené celky biotopov, ako pôvodné spoločenstvá stratili

svoju vyššiu ekologickú hodnotu, sú vystavené zvýšenému tlaku z okolia, zjednodušuje sa ich štruktúra a zvyšuje sa ich citlivosť a náchylnosť na poškodenie.

Nepriaznivým vplyvom pôsobiacim na existujúce vodné ekosystémy je aj v súčasnosti poškodzovanie brehových porastov, úpravy tokov a výsadby nepôvodných kultivarov drevín do brehových porastov, znečistenie vôd, reduralizácia extenzívne využívaných pasienkov a ich sukcesné zarastanie drevinami a kríkmi a inváziami druhmi, hospodárska ťažba v lesných ekosystémoch a fragmentácia lesných celkov cestami a sťahovaním dreva a i.

Ide o tieto základné typy biotopov:

⇒ prirodzené lesné biotopy,

⇒ brehové porasty tokov,

⇒ pasienkové lesy,

⇒ nepôvodné lesy,

⇒ kriačiny a skupiny stromov mimo lesa,

⇒ lúky a pasienky,

⇒ stojaté vody a mokraďové biotopy,

⇒ antropogénne biotopy.

1.5.2 Chránené vzácne a ohrozené druhy

Nomenklatúru botanických taxónov uvádzam podľa Červenku (1986). Kategórie vzácnych a ohrozených druhov flóry Slovenska podľa Maglockého, Ferákovej (1993). Zástupcov fauny uvádzam podľa názvoslovia (Ferianc, 1977).

Chránené druhy rastlín sú determinované podľa vyhlášky č. 211/1958 Zb., vyhlášky č. 192/1993 Z.z. Chránené druhy živočíchov som určovala podľa Červenej knihy 1 (Sedláček, 1988) a Červenej knihy 2 (Baruš, 1989)

<u>Zoznam zákonom chránených druhov:</u>

V blízkom okolí sa nachádzajú nasledujúce chránené druhy rastlín:

Aconitum moldavicim	-	pribica moldavská
Lilium martagon	-	ľalia zlatohlavá
Lycopodium clavatum	-	plavúň obyčajný
Platanthera bifolia	-	vemenník zelenkastý
Vinca minor	-	zimozeleň menšia

Vybrané druhy podľa vyhlášky č. 192/1993 Z.z.:

Lilium martagon	-	ľalia zlatohlavá
Matteucia struthiopteris	-	perovník pštrosí
Dactylorhiza fuchsii	-	vstavačovec Fuchsov
Dactylorhiza majalis	-	vstavačovec májový
Dactylorhiza ambucina	-	vstavačovec bazový
Orchis morio	-	vstavač obyčajný
Lycopodium clavatum	-	plavúň obyčajný
Platanthera bifolia	-	vemenník zelenkastý
Vinca minor	-	zimozeleň menšia
Convallaria majalis	-	konvalinka voňavá

Z druhov stavovcov sa podľa vyhlášky 192/1993 Z.z. na predmetnom území vyskytujú:

Triturus cristatus	-	mlok veľký
Hyla arborea	-	rosnička stromová
Bufo viridis	-	ropucha zelená
Bufo bufo	-	ropucha obyčajná
Salamandra salamandra	-	salamandra škvrnitá
Lacerta agilis	-	jašterica obyčajná
Anguis fragilis	-	slepúch obyčajný
A/1. Acrocephalus palustris	-	**trsteniak obyčajný**
Anthus trivialis	-	ľabtuška lesná
Carduelis cannabina	-	stehlík konôpka
Carduelis carduelis	-	stehlík obyčajný
Carduelis chloris	-	stehlík zelený
Delichon urbica	-	belorítka obyčajná
Dendrocopos major	-	ďateľ veľký
Emberiza citrinella	-	strnádka obyčajná
Erithacus rubecula	-	červienka obyčajná
Falco tinnunculus	-	sokol myšiar
Hirundo rustica	-	lastovička obyčajná
Lanius collurio	-	strakoš obyčajný
Locustella fluviatilis	-	svrčiak riečny

Motailla alba	-	trasochvost biely
Motacilla cinerea	-	trasochvost horský
Sorex araneus	-	piskor obyčajný
Lutra lutra	-	vydra riečna

1.6 Charakteristika zdrojov znečistenia a ich vplyv na životné prostredie

1.6.1 Znečistenie ovzdušia

Dedina Ladomirová sa nenachádza stanica pre meranie čistoty ovzdušia. Hlavným zdrojom znečistenia ovzdušia sú technologické objekty na výrobu tepla. Ide o kotolňu základnej školy, a vytápanie rodinných domov. Medzi ďalšie ukazovatele znečisťovania patrí hluk. Územie Ladomirovej je zasiahnuté hlukom z dopravy po komunikácii č.73.

Pri dennom meraní boli zistené hladiny hluku od 60 do 72 dB.

1.6.2 Znečistenie povrchových a podzemných vôd

V jednotlivých sídlach rieky Ladomírky sú odpadové vody vypúšťané zväčša do Ladomírky alebo jej prítokov. Na plošnom znečistení povrchových vôd sa podieľa v značnej miere poľnohospodárska výroba. V povodí Ladomirky hospodária tieto poľnohospodárske podniká: PD Kapišová, PD Kružľová, PD Ladomirová, ŠM Svidník, ŠM Krajná Bystrá.

V povodí Ladomirky je evidované veľké množstvo divokých skládok. Spomínané skutočnosti sa prejavujú na kvalite povrchových vôd, ktorá sa pohybuje v rozmedzí II. - III. stupňa.

1.6.3 Kontaminácia pôd a pôdy ohrozené eróziou

Z hľadiska klasifikácie oblastí SR podľa stupňa kontaminácie patrí územie okresu Svidník prevažne do oblasti nekontaminovaných pôd, s menšími rizikovými oblasťami kategórie A, A_1. Najväčším zdrojom kontaminácie pôdy sú agrochemikálie a atmosferické zrážky, ale aj lokálne prieniky rizikových látok zo skládok odpadov a poľných hnojísk.

Najfrekventovanejším kontaminantom z ťažkých kovov je kadmium. V okrese Svidník 70,1 % analyzovaných vzoriek malo nadlimitne obsah kadmia.

Kontaminácia pôd, ale aj ostatných zložiek životného prostredia je v priamej závislosti na spracovaní, nakladaní a zneškodňovaní odpadu. Chýba dostatočné množstvo vhodných skládok a spaľovní. Komunálny odpad sa zneškodňuje skládkovaním na 5 prevádzkových skládkach okresu a nebezpečný odpad je zneškodňovaný v spaľovni nebezpečného odpadu NsP Svidník. Vysoké množstvo divokých skládok poukazuje aj na nižší stupeň ekologického vedomia obyvateľstva.

1.6.4 Poškodenie poľnohospodárskych plodín

Opakované výskumy našich a zahraničných výskumných inštitúcií potvrdzujú, že v exhalačných zónach prevláda skryté chronické poškodzovanie pestovaných poľnohospodárskych plodín a to už od priemerných ročných koncentrácií 20$\mu g.m^{-3}$ oxidu siričitého vo vzduchu. Zlúčeniny SO_2 a No_x sa dostávajú prieduchmi do rastlinných tkanív, dochádza k nahromadeniu síranov, k poklesu pH hodnoty bunečných štiav až k prípadnej ich redukcii na toxický sírovodík.

V koncentračnom intervale 20 až 50 $\mu g.m^{-3}$ oxidu siričitého sa môže znížiť, ako to závery uvedených výskumov potvrdzuje rastlinná produkcia až o 16%. Zvýšené koncentrácie oxidu siričitého v ovzduší a to 80 $\mu g.m^{-3}$ a viac pri dlhodobom pôsobení vedú k zjavnému poškodzovaniu asimilačných orgánov rastlín - nekrózy, celorózy až k defolizácii.

Takáto závislosť platí pre všetky dreviny a tiež pre zemiaky, cukrovú repu, kukuricu a lucernu. Citlivosť kultúrnych plodín voči exhalátom je rôzna, napr. u strukovín, zemiakov, kukurice, cukrovej repy je vyššia ako u obilnín. Zvlášť citlivou na pôsobenie emisií SO_2 je kukurica a najviac odolná je pšenica.

Oxidy dusíka No_x (NO a NO_2). Tieto sa do rastlinných pletív podobnou cestou ako oxid siričitý. V mezofylových bunkách reagujú s vodou a spôsobujú zvýšené koncentrácie HNO_2 HNO_3. Takto dochádza k viacerým negatívnym dopadom ako je napr. aj narušovanie vodnej bilancie od ktorej závisí intenzita fotosyntézy a transpirácia rastlín. Zníženie fotosyntézy sa môže prejaviť starnutím listov rastlín (chloróza). K tomuto javu dochádza v prípadoch dlhodobého pôsobenia nízkych koncentrácií oxidov dusíka.

2 VYUŽITIE KRAJINY OBCE

Pre kataster obce je charakteristická prevaha poľnohospodárskych pozemkov, hlavne orná pôda a trvalo trávnaté porast. Zaberajú až 70 % z celkovej plochy územia obce.

Tabuľka 3 Výmera pôdy v m^2– katastrálne územie Ladomirová

Celková výmera	15 393 598
ZÚO	700 151
mimo ZÚO	14 693 447
Orná pôda	2 031 931
Záhrady	240 509
TTP	4 683 017
Poľn. pôda	6 955 457
Lesné pozemky	6 658 915
Vodné plochy	519 832
Zastavané plochy	509 347
Ostatné plochy	750 047

Zdroj: OÚ Svidník, katastrálny odbor 2015

Ako je možné sledovať v tabuľke 1, celková výmera katastra Ladomirová je 15 393 598 m^2. Z toho tvorí ornú pôdu a trvalý trávnatý porast 3 357 474 m^2.

2.1 Obyvateľstvo obce

Následne si analyzujeme vývoj obyvateľstva, a to podľa rôznych skupín, či už ide podľa veku, pohlavia, vzdelania a pod.

Ako uvádza tabuľka 4, počet obyvateľov postupne narastá. Kým v roku 1890 bolo počet obyvateľov 751, v roku 1948, po druhej svetovej vojne počet obyvateľov klesol na 599. Následne počet obyvateľov úmerne narastal a v roku 2017 obec mala počet obyvateľov 1038. Z celkového počtu obyvateľov k 31.12.2017 bolo 533 mužov a 508 žien.

Veľkým zastúpením z celkového počtu obyvateľov sú občania pochádzajúci z marginalizovanej rómskej komunity, ktorý tvoria z celkového počtu obyvateľov cca. 48 %.

Tabuľka 4 Vývoj počtu obyvateľov v obci Ladomirová

Rok	Spolu	muži	ženy
31.12.2017	**1038**	533	508
31.12.2013	**1029**	522	507
31.12.2012	**1018**	513	505
31.12.2011	**1010**	510	500
31.12.2010	**953**	481	472
31.12.2009	**925**	464	461
31.12.2001	**838**	X	X
31.12.1999	**836**	X	X
31.12.1997	**799**	X	X
31.12.1995	**781**	X	X
31.12.1991	**778**	X	X
31.12.1980	**767**	X	X
31.12.1970	**792**	X	X
31.12.1961	**720**	X	X
31.12.1948	**599**	X	X
31.12.1940	**879**	X	X
31.12.1930	**791**	X	X
31.12.1921	**719**	X	X
31.12.1910	**836**	X	X
31.12.1900	**749**	X	X
31.12.1890	**751**	X	X

Zdroj: https://census2011.statistics.sk/tabulky.html

Je predpoklad, že počet obyvateľov bude úmerne narastať a v roku 2027 by mal počet obyvateľov dosiahnuť úroveň 1380.

Tabuľka 5 Predpokladaný vývoj počtu obyvateľov

Rok	Spolu
2017	1038
2018	1060
2019	1111
2020	1150
2021	1190
2022	1200
2023	1220
2024	1260
2025	1310
2026	1350
2027	1380

Zdroj: https://census2011.statistics.sk/tabulky.html

Ako je možné sledovať v tabuľke 6, podľa veku najväčšie zastúpenie majú 31-40 roční obyvatelia, ktorých je 177. Ale veľkú časť tvoria seniori v dôchodkovom veku, a to 144.

Tabuľka 6 Veková štruktúra obyvateľov

VEK	Počet
0-5	76
6-10	88
11-15	85
16-20	76
21-30	146
31-40	177
41-50	127
51-60	119
61-70	85
71-80	34
81-90	20
nad 90	5

Zdroj: https://census2011.statistics.sk/tabulky.html

Tabuľka 7 nám poukazuje na národnostnú štruktúru obyvateľstva. Ako je možné sledovať, najväčšie zastúpenie má majoritné obyvateľstvo, čiže slovenská národnosť. Potom je to rusínska a rómska národnosť. V obci Ladomirová žije cca. 48 % občanov pochádzajúcich z marginalizovanej rómskej komunity, ale nehlásia sa k rómskej národnosti.

Tabuľka 7 Národnostná štruktúra obyvateľov (k sčítaniu obyvateľov 2011)

Národnosť	Muži	Ženy	Spolu
Ladomirová			
Slovenská	402	385	787
Rómska	9	7	16
Rusínska	58	67	125
Ukrajinská	2	4	6
Česká	1	2	3
Iná	1	1	2
Nezistená	24	29	53
Spolu	**497**	**495**	**992**

Zdroj: https://census2011.statistics.sk/tabulky.html

Tabuľka 8 poukazuje na náboženskú príslušnosť. Najväčšie zastúpenie má Gréckokatolícka cirkev, ku ktorej sa hlási 593 občanov. Potom to je Pravoslávna cirkev 274 občanmi a 53 občanov sa hlási k Rímskokatolíckej cirkvi.

Tabuľka 8 Náboženská príslušnosť (k sčítaniu obyvateľov 2011)

Náboženské vyznanie	Muži	Ženy	Spolu
Ladomirová			
Rímskokatolícka cirkev	26	27	53
Gréckokatolícka cirkev	303	290	593
Pravoslávna cirkev	137	137	274
Evanjelická cirkev augsburského vyznania	0	4	4
Reformovaná kresťanská cirkev	1	0	1
Bez vyznania	3	3	6
Iné	2	4	6
Nezistené	25	30	55
Spolu	**497**	**495**	**992**

Zdroj: https://census2011.statistics.sk/tabulky.html

Tabuľka 9 poukazuje na vzdelanostnú štruktúru obyvateľov. Najviac obyvateľov má základné vzdelanie – 231 a bez vzdelania 236, a to z dôvodu, že ide o obyvateľov pochádzajúcich z marginalizovanej rómskej komunity.

Tabuľka 9 Vzdelanostná štruktúra obyvateľov (k sčítaniu obyvateľov 2011)

Najvyšší skončený stupeň školského vzdelania	Počet obyvateľov - 1991
Základné	231
Učňovské (bez maturity)	159
Stredné odborné (bez maturity)	43
Úplné stredné učňovské (s maturitou)	24
Úplné stredné odborné (s maturitou)	161
Úplné stredné všeobecné	15
Vyššie odborné	11
Vysokoškolské bakalárske	14
Vysokoškolské magisterské, inžinierské, doktorské	58
Vysokoškolské doktorandské	0
Bez vzdelania	236
Nezistené	40

Zdroj: https://census2011.statistics.sk/tabulky.html

Tabuľka 10 Vzdelanostná štruktúra obyvateľov – typ študijného odboru (k sčítaniu obyvateľov 2011)

Najvyššie dosiahnuté vzdelanie		Pohlavie		Spolu
		muži	ženy	
Ladomirová				
Základné		104	127	231
Učňovské (bez maturity)		85	74	159
Stredné odborné (bez maturity)		28	15	43
Úplné stredné učňovské (s maturitou)		13	11	24
Úplné stredné odborné (s maturitou)		71	90	161
Úplné stredné všeobecné		2	13	15
Vyššie odborné vzdelanie		4	7	11
Vysokoškolské bakalárske		7	7	14
Vysokoškolské magisterské, inžinierske, doktorské		33	25	58
Vysokoškolské spolu		40	32	72
Študijný odbor	prírodné vedy	2	1	3
	technické vedy a náuky I	6	1	7
	technické vedy a náuky II	4	2	6
	poľnohospodársko-lesnícke a veterinárne vedy a náuky	4	5	9
	zdravotníctvo	2	2	4
	spoločenské vedy, náuky a služby I	5	10	15
	spoločenské vedy, náuky a služby II	16	10	26
	vedy a náuky o kultúre a umení	0	1	1
	vojenské a bezpečnostné vedy a náuky	1	0	1
Bez školského vzdelania		134	102	236
Nezistené		16	24	40
Úhrn		**497**	**495**	**992**

Zdroj: https://census2011.statistics.sk/tabulky.html

Tabuľka 11 poukazuje na obyvateľov podľa materinského jazyka. Najväčšie zastúpenie má slovenský materinský jazyk, potom to je rusínsky – 293 a rómsky jazyk – 273.

Je zaujímavé, že občania sa hlásia ako k ukrajinskému jazyku, tak aj k českému, nemeckému a iných nezistených jazykov.

Tabuľka 11 Obyvatelia podľa materinského jazyka (k sčítaniu obyvateľov 2011)

Materinský jazyk	Pohlavie		Spolu
	muži	ženy	
Ladomirová			
Slovenský	184	176	360
Rómsky	145	128	273
Rusínsky	137	156	293
Ukrajinský	2	2	4
Český	1	2	3
Nemecký	1	0	1
Iný	1	0	1
Nezistený	26	31	57
Spolu	**497**	**495**	**992**

Zdroj: https://census2011.statistics.sk/tabulky.html

Tabuľka 12 Obyvateľstvo podľa rodinného stavu – muži (k sčítaniu obyvateľov 2011)

Vek	Muži					
	spolu	slobodní	ženatí	rozvedení	ovdovení	nezistení
Ladomirová						
0 - 2	33	33	0	0	0	0
3 - 4	21	21	0	0	0	0
5	11	11	0	0	0	0
6 - 9	34	34	0	0	0	0
10 - 14	35	35	0	0	0	0
15	4	4	0	0	0	0
16 - 17	18	18	0	0	0	0
18 - 19	16	15	1	0	0	0
20 - 24	42	30	11	1	0	0
25 - 29	51	21	24	2	0	4
30 - 34	39	9	26	1	0	3
35 - 39	31	2	28	1	0	0
40 - 44	25	3	19	3	0	0
45 - 49	32	4	23	5	0	0
50 - 54	30	4	22	2	2	0
55 - 59	28	1	26	1	0	0
60 - 64	16	1	12	2	1	0
65 - 69	8	0	7	1	0	0
70 - 74	9	1	8	0	0	0
75 - 79	5	1	3	1	0	0
80 - 84	7	1	5	0	1	0
85 +	2	0	1	1	0	0
Spolu	**497**	**249**	**216**	**21**	**4**	**7**

Zdroj: https://census2011.statistics.sk/tabulky.html

Ako je možné sledovať v tabuľke 12, v obci býva 249 slobodných mužov, z toho ženatých 216, rozvedených 21, ovdovených 4.

Tabuľka 13 nám poukazuje na to, že slobodných žien je 185, vydatých 226, rozvedených 21 a ovdovených 58.

Tabuľka 13 Obyvateľstvo podľa rodinného stavu – ženy (k sčítaniu obyvateľov 2011)

Vek	Ženy					
	spolu	slobodné	vydaté	rozvedené	ovdovené	nezistené
Ladomirová						
0 - 2	20	20	0	0	0	0
3 - 4	11	11	0	0	0	0
5	6	6	0	0	0	0
6 - 9	31	31	0	0	0	0
10 - 14	34	34	0	0	0	0
15	6	6	0	0	0	0
16 - 17	10	10	0	0	0	0
18 - 19	19	16	3	0	0	0
20 - 24	44	30	14	0	0	0
25 - 29	42	13	26	1	0	2
30 - 34	40	2	33	1	1	3
35 - 39	33	0	31	2	0	0
40 - 44	29	3	21	4	1	0
45 - 49	30	1	26	3	0	0
50 - 54	28	0	21	4	3	0
55 - 59	29	2	18	4	5	0
60 - 64	23	0	18	1	4	0
65 - 69	7	0	3	1	3	0
70 - 74	15	0	9	0	6	0
75 - 79	12	0	1	0	11	0
80 - 84	12	0	1	0	11	0
85 +	14	0	1	0	13	0
Spolu	**495**	**185**	**226**	**21**	**58**	**5**

Zdroj: https://census2011.statistics.sk/tabulky.html

Tabuľka 14 Obyvateľstvo podľa veku – spolu (k sčítaniu obyvateľov 2011)

Vek	Obyvateľstvo	
	úhrn	%
Ladomirová		
0 - 2	53	5,3
3 - 4	32	3,2
5	17	1,7
6 - 9	65	6,6
10 - 14	69	7,0
15	10	1,0
16 - 17	28	2,8
18 - 19	35	3,5
20 - 24	86	8,7
25 - 29	93	9,4
30 - 34	79	8,0
35 - 39	64	6,5
40 - 44	54	5,4
45 - 49	62	6,3
50 - 54	58	5,8
55 - 59	57	5,7
60 - 64	39	3,9
65 - 69	15	1,5
70 - 74	24	2,4
75 - 79	17	1,7
80 - 84	19	1,9
85 +	16	1,6
Spolu	**992**	**100,0**

Zdroj: https://census2011.statistics.sk/tabulky.html

Tabuľka 15 nám poukazuje na ekonomické aktívne obyvateľstvo k roku 2011. Z celkového počtu obyvateľov k sčítaniu obyvateľov v roku 2011, a to 992 obyvateľov, bolo ekonomicky aktívnych 240 mužov a 208 žien, čiže spolu 448. Najväčšie zastúpenie mali 20-34 roční obyvatelia. Ekonomicky aktívne obyvateľstvo sa naďalej zvyšuje, čo má priaznivý dopad na ekonomiku obce.

Ekonomicky aktívne obyvateľstvo v dôchodkovom veku je v počte 4, čo znamená, že iba malá časť obyvateľov v dôchodkovom veku chce pracovať.

Tabuľka 15 Ekonomicky aktívne obyvateľstvo (k sčítaniu obyvateľov 2011)

Vek, pohlavie		Postavenie v zamestnaní					Ekonomicky aktívni spolu
		zamestnanci	podnikatelia		vypomáhajúci (neplatení) členovia domácností v rodinných podnikoch	ostatní a nezistení	
			so zamestnancami	bez zamestnancov			
Ladomirová							
15 - 19	muži	1	0	0	0	9	10
	ženy	1	0	0	0	9	10
	spolu	2	0	0	0	18	20
20 - 24	muži	6	1	0	1	21	29
	ženy	12	2	1	0	11	26
	spolu	18	3	1	1	32	55
25 - 29	muži	17	0	0	0	20	37
	ženy	15	0	0	1	6	22
	spolu	32	0	0	1	26	59
30 - 34	muži	16	0	7	0	12	35
	ženy	16	1	1	0	10	28
	spolu	32	1	8	0	22	63
35 - 39	muži	13	0	5	0	10	28
	ženy	15	0	2	0	8	25
	spolu	28	0	7	0	18	53
40 - 44	muži	13	0	4	0	2	19
	ženy	22	0	0	0	4	26
	spolu	35	0	4	0	6	45
45 - 49	muži	17	0	6	0	5	28
	ženy	20	1	2	0	3	26
	spolu	37	1	8	0	8	54
50 - 54	muži	17	2	4	0	3	26
	ženy	18	0	4	0	1	23
	spolu	35	2	8	0	4	49
55 - 59	muži	17	0	4	0	3	24
	ženy	16	0	1	0	5	22
	spolu	33	0	5	0	8	46
60 - 64	muži	2	0	1	0	1	4
	ženy	0	0	0	0	0	0
	spolu	2	0	1	0	1	4
65+	muži	0	0	0	0	0	0
	ženy	0	0	0	0	0	0
	spolu	0	0	0	0	0	0
Úhrn	**muži**	**119**	**3**	**31**	**1**	**86**	**240**
	ženy	**135**	**4**	**11**	**1**	**57**	**208**
	spolu	**254**	**7**	**42**	**2**	**143**	**448**

Zdroj: https://census2011.statistics.sk/tabulky.html

Ako nám poukazuje tabuľka 16, ekonomicky aktívne obyvateľstvo podľa odvetvia najviac pracuje v stavebníctve a verejnej, resp. štátnej správe. Zo 448 ekonomicky aktívneho obyvateľstva dochádza do zamestnania viac ako polovica občanov, t. j. 231.

Tabuľka 16 Ekonomicky aktívne obyvateľstvo podľa odvetvia (k sčítaniu obyvateľov 2011)

Odvetvie ekonomickej činnosti	Ekonomicky aktívne osoby			
	muži	ženy	spolu	z toho dochádza do zamestnania
Ladomirová				
Pestovanie plodín a chov zvierat, poľovníctvo a služby s tým súvisiace	10	2	12	8
Lesníctvo a ťažba dreva	9	6	15	6
Výroba potravín	3	3	6	3
Výroba odevov	5	47	52	4
Výroba kože a kožených výrobkov	0	3	3	0
Spracovanie dreva a výroba výrobkov z dreva a korku okrem nábytku; výroba predmetov zo slamy a prúteného materiálu	4	1	5	1
Výroba papiera a papierových výrobkov	0	1	1	0
Výroba koksu a rafinovaných ropných produktov	1	0	1	0
Výroba chemikálií a chemických produktov	1	2	3	1
Výroba základných farmaceutických výrobkov a farmaceutických prípravkov	0	1	1	1
Výroba výrobkov z gumy a plastu	1	1	2	1
Výroba ostatných nekovových minerálnych výrobkov	1	1	2	1
Výroba a spracovanie kovov	4	4	8	0
Výroba kovových konštrukcií okrem strojov a zariadení	7	0	7	6
Výroba počítačových, elektronických a optických výrobkov	2	0	2	2
Výroba elektrických zariadení	2	2	4	2
Výroba strojov a zariadení i. n.	14	7	21	11
Výroba motorových vozidiel, návesov a prívesov	2	3	5	1
Výroba ostatných dopravných prostriedkov	1	0	1	0
Výroba nábytku	1	0	1	0
Iná výroba	2	0	2	1
Dodávka elektriny, plynu, pary a studeného vzduchu	4	1	5	4
Zber, úprava a dodávka vody	3	1	4	3
Zber, spracúvanie a likvidácia odpadov; recyklácia materiálov	0	1	1	1
Ozdravovacie činnosti a ostatné činnosti nakladania s odpadom	0	1	1	1
Výstavba budov	20	2	22	6
Inžinierske stavby	1	2	3	0
Špecializované stavebné práce	20	3	23	16
Veľkoobchod a maloobchod a oprava motorových vozidiel a motocyklov	4	2	6	2
Veľkoobchod, okrem motorových vozidiel a motocyklov	1	1	2	2
Maloobchod okrem motorových vozidiel a motocyklov	7	9	16	11
Pozemná doprava a doprava potrubím	10	0	10	4
Skladové a pomocné činnosti v doprave	5	1	6	4
Poštové služby a služby kuriérov	0	2	2	1
Ubytovanie	1	1	2	2
Činnosti reštaurácií a pohostinstiev	3	6	9	6
Telekomunikácie	1	1	2	1
Finančné služby, okrem poistenia a dôchodkového zabezpečenia	1	0	1	1
Poistenie, zaistenie a dôchodkové zabezpečenie okrem povinného sociálneho poistenia	0	4	4	4
Pomocné činnosti finančných služieb a poistenia	2	0	2	0
Činnosti v oblasti nehnuteľností	3	0	3	0
Právne a účtovnícke činnosti	1	4	5	2

Vedenie firiem; poradenstvo v oblasti riadenia	1	1	2	0
Architektonické a inžinierske činnosti; technické testovanie a analýzy	5	0	5	3
Vedecký výskum a vývoj	2	0	2	1
Reklama a prieskum trhu	0	1	1	0
Ostatné odborné, vedecké a technické činnosti	1	0	1	0
Veterinárne činnosti	1	0	1	1
Prenájom a lízing	0	1	1	0
Sprostredkovanie práce	5	2	7	3
Administratívne, pomocné kancelárske a iné obchodné pomocné činnosti	2	0	2	2
Verejná správa a obrana; povinné sociálne zabezpečenie	19	14	33	26
Vzdelávanie	8	12	20	16
Zdravotníctvo	4	14	18	16
Starostlivosť v pobytových zariadeniach (rezidenčná starostlivosť)	1	4	5	3
Sociálna práca bez ubytovania	1	6	7	7
Činnosti knižníc, archívov, múzeí a ostatných kultúrnych zariadení	0	2	2	2
Činnosti herní a stávkových kancelárií	3	0	3	3
Športové, zábavné a rekreačné činnosti	1	1	2	2
Činnosti členských organizácií	1	0	1	1
Oprava počítačov, osobných potrieb a potrieb pre domácnosti	1	0	1	1
Ostatné osobné služby	1	1	2	0
Nezistené	26	23	49	24
Spolu	**240**	**208**	**448**	**231**

Zdroj: https://census2011.statistics.sk/tabulky.html

2.2 Občianska vybavenosť

V obci Ladomirová rôzne firmy poskytujú rôzne služby pre obyvateľstvo. Ide hlavne o túto občiansku vybavenosť, a to:

- Predajňa potravinárskeho tovaru
- Pohostinské odbytové stredisko
- Predajňa nepotravinárskeho tovaru
- Zariadenie pre údržbu a opravu motorových vozidiel
- Predajňa súčiastok a príslušenstva pre motorové vozidlá
- Telocvičňa
- Ihrisko pre futbal (okrem školských)
- Pošta
- Káblová televízia
- Verejný vodovod
- Rozvodná sieť plynu
- Komunálny odpad
- Využívaný komunálny odpad

- Zneškodňovaný komunálny odpad
- Materská škola
- Základná škola

2.2.1 Služby

V obci sa nachádza niekoľko firiem, ktoré sa zameriavajú hlavne na:

a) Stavebné práce.
b) Elektroinštalačné práce.
c) Montáž autosplyňovačov.
d) Potraviny.
e) Pohostinstvo.
f) Autodoprava, autopreprava.
g) Požičovňa prívesných vozíkov a lyží.
h) Kaderníctvo.
i) Kvetinárstvo.
j) Ubytovanie.
k) Lesníctvo a poľovníctvo.
l) Internetový obchod.

2.2.2 Mimovládne organizácie, združenia, spolky

V obci sa nachádza občianske združenie TJ Družstevník Ladomirová, ktoré sa zameriava na športovú činnosť – futbal.

2.2.3 Kultúra a šport

V posledných rokoch sa znova začal prebúdzať šport v našej obci. Obnovili sa futbalové tradície, naše družstvo sa v roku 1992, prihlásilo do okresnej súťaže. Taktiež sa začal každoročne konať majáles, horenie vatry, športový deň a pod.

2.2.4 Školstvo

V našej obci bola prvá škola drevená z roku 1891. Občania vybudovali svojpomocne školskú murovanú budovu v roku 1909. Počas vojny bola škola poškodená. Nová školská budova bola vybudovaná v roku 1973 a v roku 1978 bol vybudovaný kultúrny dom. Materská škola bola založená 01.03.1948.

V súčasnosti sa ZŠ a MŠ nachádzajú v spoločnej budove, v strede obce. ZŠ navštevuje 54žiakov a MŠ 15 detí. Základná škola je určená pre I. stupeň, má 4. triedy.

2.2.5 Zdravotníctvo

Starostlivosť o zdravie obyvateľov Svidníka a okolia v minulosti takmer neexistovala. Mnohí obyvatelia boli na röntgenovej prehliadke po prvý raz až v roku 1948. Provizórna nemocnica z podnetu armádneho generála Ludvíka Svobodu bola vo Svidníku vytvorená v starom vojenskom drevenom baraku v roku 1947. V roku 1973 bola zahájená výstavba súčasného objektu slúžiacemu zdravotníctvu. Stavba bola v roku 1981 ukončená.

Obyvatelia obce Ladomirová dochádzali a aj v súčasnosti dochádzajú za účelom zdravotného ošetrenia do okresného mesta Svidník.

2.2.6 Poľnohospodárstvo

Územie Ladomirovej patrí do oblasti 44V- Pohoria a vrchoviny flyšového pásma (východná časť). Vzhľadom k tomu, že sa tu nachádzajú rôzne typy poľnohospodárskej pôdy, a to:

- hnedé pôdy nenasýtené (kyslé), lokálne rankre a hnedé pôdy nenasýtené (okyselené), na stredne ťažkých až ľahších zvetralinách rôznych hornín,
- hnedé pôdy nasýtené a hnedé pôdy nenasýtené, sprievodné hnedé pôdy oglejené, lokálne pseudogleje a gleje, na stredne ťažkých zvetralinách rôznych hornín,
- hnedé pôdy oglejené, sprievodné pseudogleje a hnedé pôdy nasýtené, lokálne gleje, na stredne ťažkých až ťažkých zvetralinách rôznych hornín,
- hnedé pôdy nenasýtené (kyslé) oglejené, sprievodné pseudogleje, lokálne gleje, na stredne ťažkých až ťažkých zvetralinách rôznych hornín,
- ilimerizované pôdy oglejené, sprievodné pseudogleje na sprašových hlinách, lokálne hnedé

pôdy na kvartérnych a terciérnych skeletnatých sedimentoch,

- nivné pôdy, sprievodné nivné pôdy glejové, na nekarbonátových nivných sedimentoch,
- nivné pôdy glejové, sprievodné gleje, na karbonátových aj nekarbonátových nivných sedimentoch.

V poľnohospodárstve v katastri obce podniká firma AGRO-EKO FARMA s.r.o., ktorá zamestnáva do 10 zamestnancov a obhospodaruje poľnohospodársku pôdu v celkovej výmere cca. 400 ha.

2.2.7 Lesníctvo

JEDLINKA (k.ú. Svidník, Ladomirová) - komplex lesných spoločenstiev v širšom okolí kóty Jedlinky je charakteristický striedaním bučín, početných lesných mokradí a svahových lieskovo-jelšových porastov (asociácia Corylo-Alnetum). V drevinnej skladbe je zastúpená aj breza biela a jej technická forma breza tmavokôrová.

Lesy obhospodarujú v katastri obce Ladomirová tri spoločnosti, a to:

- Urbárska spoločnosť ŠČOB – pozemkové spoločenstvo Ladomirová,
- Pozemkové spoločenstvo DIL Ladomirová,
- Spolumajitelia súkromných lesov Volšinec – pozemkové spoločenstvo Ladomirová.

2.2.8 Nezamestnanosť a trh práce

Nezamestnanosť

K 31.12.2017 bolo v obci spolu 152 nezamestnaných. Z celkového počtu nezamestnaných tvorili občania pochádzajúci z marginalizovanej rómskej komunity spolu 83,55 %. Z toho dlhodobo nezamestnaných nad 12 mesiacov bolo 93 nezamestnaných, čo tvorí z celkového počtu nezamestnaných 61,18 %. Z celkového počtu dlhodobo nezamestnaných bolo 91,44 % nezamestnaných nad 24 mesiacov.

Trh práce

V obci nepôsobia žiadne veľké firmy, iba malí súkromní podnikatelia, ktorí nezamestnávajú viac ako 2 zamestnancov. V obci je poľnohospodárske družstvo AGRO-EKO FARMA s.r.o. ktoré zamestnáva do 10 zamestnancov. Čiže je v obci vytvorených veľmi málo pracovných miest.

V obci sa taktiež nachádza Základná škola a Materská škola Ladomirová, ktorých zriaďovateľ je obec Ladomirová. V základnej škole je zamestnaných 8 zamestnancov, v materskej škole 3 zamestnanci a na obecnom úrade 3 zamestnanci.

3 TECHNICKÁ INFRAŠTRUKTÚRA

3.1 Dopravný systém

Cez obec Ladomirová prechádza štátna cesta I/73, ktorá je zaradená do medzinárodného cestného ťahu E 371 a aj do siete transeurópskych magistrál. Pre Slovensko je dôležitou spojnicou s Poľskom. Cesta má strategický význam pre medzinárodnú dopravu zo severu na juh Slovenska a tvorí prepojenie na hraničný priechod s Poľskom. Podľa informácií Správy a údržby ciest PSK, pobočka Svidník, **cez obec Ladomirová prejde cca. 3 000 kamiónov a 1 500 osobných automobilov denne**. V obci Ladomirová sú **2 strategické prechody pre chodcov,** ktoré sú označené iba značkou prechodu pre chodcov. Uvedené **označenie nespĺňa európske normy, pričom sa už v minulosti pri nich stali smrteľné dopravné nehody.**

3.2 Zásobovanie vodou

Vodovodná sieť v obci je kombinovaná. Časť vodovodnej siete spravujú občania, ktorí čerpajú vodu z vlastných studní. Ďalej ide o vodovodný rozvod v obci Ladomirová, ktorý spravuje Východoslovenská vodárenská spoločnosť, závod Svidník. Občania ešte využívajú vlastné spádové vodovody a studne. Vodné zdroje majú kolísavú tendenciu. Pri nižšej výdatnosti musí obec regulovať dodávky vody pre celkovo napojených cca 1050 občanov.

3.3 Kanalizácia

Obec Ladomirová má verejnú kanalizačnú sieť pripojenú na 3 ČOV, ktoré sú v rôznych častiach obce. Počet prípojok na kanalizačnú sieť je cca. 170. Najviac kanalizačných prípojok je v priamo v obci. Kanalizačnú sieť je potrebné dobudovať vzhľadom na stav životného prostredia a čistotu vodných tokov.

3.4 Zásobovanie elektrickou energiou

Obec Ladomirová je zapojená na elektrický prúd. V súčasnosti je obec elektrifikovaná a dodávka elektrického prúdu je zabezpečená cez 3 trafostanice. Verejné osvetlenie obce má doposiaľ 110 osvetľovacích telies, ktoré sú ovládané v 4. samostatných okruhoch. Vzhľadom

na ich technický stav a vysokú energetickú náročnosť je potrebná celková rekonštrukcia siete verejného osvetlenia.

3.5 Zásobovanie plynom a teplom

Plynofikácia obce bola začatá v roku 1998 a ukončená v roku 2000. V súčasnosti je na rozvod plynu napojených cca 80 % domácností. Po zvýšení ceny za plyn začala väčšina domácnosti využívať pevné palivo. Vysoké percento využíva tradičné vykurovanie kachľami na pevné palivo, ide zväčša o občanov, ktorí bývajú v marginalizovanej rómskej komunite. Spôsob vykurovania nepriaznivo ovplyvňuje životné prostredie najmä vo vykurovacom období.

3.6 Telekomunikačné služby

3.6.1 Telekomunikačná sieť

V obci je zriadená miestna telefónna sieť, na ktorú má možnosť sa pripojiť 80% domácností. Občania mladšej vekovej kategórie využívajú vo veľkej miere služby mobilných operátorov.

Televízne vysielanie sa zabezpečuje hlavne prostredníctvom káblovej telefínie. Ten kto nie je napojený na káblovú televíziu, využíva satelitné pripojenie, resp. cez vysielač Stebnícka Magura pri Bardejove, resp. televízny vysielač Dubník pri Prešove.

Internet je zabezpečnený taktiež prostredníctvom wifi rozvodov po obci, ktorú zabezpečuje firma Vladimír Kočan – ELKVANT.

3.6.2 Pošta

Obec má zriadenú prevádzku Slovenskej pošty, ktorá sa nachádza v budove kultúrneho domu.

3.6.3 Miestny rozhlas

V obci je zavedený rozhlas v dĺžke vedenia 8,1 km. Bola vykonaná jeho rekonštrukcia, a to bez možného zavedenia bezdrôtového systému, vzhľadom na členitosť terénu a rozšírenie siete do periférnych častí obce s perspektívou do nových lokalít, kde bude prebiehať individuálna bytová výstavba.

4 SOCIÁLNA INFRAŠTRUKTÚRA

4.1 Školstvo, kultúra a šport

4.1.1 Základná škola

História Základnej školy v Ladomirovej siaha do roku 1944, keď tu začali vyučovať manželia Mlynáričovci. Od roku 1947 až do roku 1973 bolo vyučovanie dvojsmenné, v dvoch triedach.

V novovybudovanej modernej školskej budove sa začalo vyučovať v školskom roku 1973/74, s počtom žiakov 73. Riaditeľom štvortriednej základnej školy bol v tom čase Michal Demjan, ktorý prevzal funkciu po odstupujúcom riaditeľovi Petrovi Senajovi. Po ňom nasledovali Matij Mikuláš, v šk. roku 1978/79, Džmura Vasiľ v šk. roku 1980/81. Od septembra 1991 bola riaditeľkou ZŠ Mgr. Maňková Viera. V roku 1995 sa riaditeľkou stala Mgr. Oleárová Eva.

Do roku 1997 vyučovali v Ladomirovej títo učitelia: Anna Škripeková, Mária Vodilová, Oľga Sabolová, Viera Paňková, Juraj Ščerba, Helena Ducárová, Mgr. Helena Štefancová, Eva Rodáková, Margita Baslárová, Ing. Renáta Uramová, neskôr pribudli Mgr. Vladimír Pasnišin, Mgr. Martina Semanová, Mgr. Darina Kurucová.

Pri škole od roku 1974 bola zriadena školská družina s dvoma oddeleniami, ktoré viedli vychovávateľky Mária Nováková a Zuzana Petnuchová, neskôr Helena Ducárová, Anna Mindeková, Ľubomíra Jesenská, Ivana Tupyová, Jana Štešková.

ZŠ prešla za roky svojej existencie mnohými opravami, úpravami priestorov a okolia školy (materská škola, školská jedáleň, malá telocvičňa, plynová kotolňa, počítačová miestnosť, multifunkčné ihrisko v areáli školy, nultý a prvý ročník pre žiakov zo sociálne znevýhodneného prostredia, ...) , ale i tak si zachovala svoj pôvodný vzhľad. V júni 2012 sa konala výmena okien budovy ZŠ.

V roku 2002 v rámci presunu kompetencií na obec ZŠ Ladomirová bola delitimovaná pod Obec Ladomirová a obec sa stala jej zriaďovateľom. Výberovým konaním prešla doterajšia riaditeľka Mgr. Eva Oleárová a ostala riaditeľkou až po súčasnosť.

V šk. roku 2011/2012 s počtom žiakov 47 pôsobia v našej škole učiteľky: Mgr. Adriána Frančáková, Mgr. Lenka Bokšanská, Mgr. Slávka Červeňáková, Mgr. Ľudmila Fabriciová, asistentka v 1. ročníku Ivana Tupyová.

V šk. roku 2011/2012 zavádzame nultý ročník. K spestreniu činnosti prispieva aj práca v ŠKD, kde sa deti pod vedením vychovávateľky Ľuby Vasilenkovej pripravujú na vyučovanie a venujú sa rôznym aktivitám.

V šk. roku 2011/2012 sa zriadilo Školské stredisko záujmovej činnosti pri ZŠ Ladomirová na aktívne trávenie svojho voľného času, pre oddych a regeneráciu duševných a fyzických síl. Žiaci sa zapájali do 4 záujmových útvarov:

Futbal - príprava - M. Džurban
Tanečný útvar - I. Tupyová
Spevácky útvar - Mgr. Ľ. Fabriciová
Výtvarný útvar - Mgr. S. Červeňáková

Od šk. roku 2012/2013 sa škola zapája do projektu MODERNÉ VZDELÁVANIE PRE VEDOMOSTNÚ SPOLOČNOSŤ (Projekt je spolufinancovaný zo zdrojov EU) zamerané na implementáciu pedagogického modelu školy s celodenným výchovným systémom a k inklúzií marginalizovaných rómskych komunít.

4.1.2 Materská škola

Materskú školu v Ladomirovej navštevuje 15 detí, o ktoré sa starajú dvaja kvalifikovaní pedagógovia. MŠ je vybavená jedným počítačom, má prístup na internet. Jej stav si vyžaduje kompletnú rekonštrukciu, výmenu okien, strechy, opravu vstupov. Bude potrebné dokončiť výmenu radiátorov, realizovať rekonštrukciu sociálnych zariadení. Pre dosiahnutie energetickej efektívnosti je nutné v rámci rekonštrukcie zatepliť obvodový plášť a zatekajúcu rovnú strechu nahradiť valbovou strechou, s možnosťou vybudovania podkrovných bytov. Materská škola má plynofikovanú kotolňu. Súčasťou komplexnej rekonštrukcie bude aj úprava areálu MŠ, oplotenie a výstavba nových detských ihrísk.

Záver:

Školské zariadenia – ZŠ a MŠ sú základné inštitúcie na úrovni obce, dôležité z hľadiska naplnenia výchovno-vzdelávacích cieľov mladej generácie a udržania kultúrno-spoločenského života v obci. Ide o jeden právny subjekt, ktorého zriaďovateľom je obec Ladomirová.

4.1.3 Kultúra

Kultúrno-spoločenský život v obci Ladomirová sa realizuje najmä v kultúrnom dome. Základom kultúrneho domu je veľká sála s kapacitou 130 osôb. Súčasťou zariadenia je priestor pre malú kuchynku a úrad pošty. Ďalšie priestory kultúrneho domu sa upravujú pre úradovne obecného úradu. Z tohto tu pôsobila obecná knižnica. Obecná knižnica spravuje cca. 200 kníh. Knižný fond je v súčasnosti nie je elektronicky spracovávaný. Budova KD si vyžaduje obnovu so zámerom zabezpečenia energetickej efektívnosti. V kultúrnom dome nie je inštalovaná plynová kotolňa, ale staré rozvody tepla, pričom budova KD sa vytápa topnými telesami - gamatkami. Súčasťou rekonštrukcie bude, obnova vnútorného zariadenia, vybavenia kuchyne a rekonštrukcia rozvodov kúrenia. Pri rekonštrukcii KD bude potrebné počítať aj so zriadením klubových priestorov a informačného centra.

Kultúrno-spoločenské aktivity počas roka usporadúvajú rôzne organizácie. Pôsobia tu dve rómske skupiny, ktoré sa zameriavajú na hranie rómskych piesní, pričom udržujú rómsku tradíciu.

4.1.4 Kultúrne pamiatky

Drevené chrámy

Drevené chrámy, ale aj drevené domy patrili k neoddeliteľnej súčasti života našich predkov. Ich život bol oveľa chudobnejší ako nás, ale o to oveľa bohatší. Z ich čias za zachovali drevené chrámy, ktoré hovoria o ich živote a v súčasnosti patria tieto chrámy nielen k národnej kultúrnej pamiatke, ale sú chránené aj UNESCOm. Tieto chrámy si môžete pozrieť na webovej stránke “http://www.drevenechramy.sk/drevene-chramy/”, alebo osobne.

Pamiatky

Aj v obci Ladomirová sa nachádza takýto drevený kostol. Ide o kostol grécko-katolícky zrubový trojpriestorový z roku 1742, pri kostole je zvonica – národná kultúrna pamiatka. Ďalej sa tu nachádza kostol kláštorný pravoslávny postavený podľa vzoru ruských kostolov v 20. rokoch 20. storočia.

4.1.5 Šport

V obci pôsobí Telovýchovná jednota Družstevník Ladomirová. Futbalové ihrisko, ktoré má obec je rozbité, pričom si vyžaduje rekonštrukciu s nákladom cca. 100 tis. EUR. V

športovom areáli je potrebné dobudovať tribúnu a sociálne zariadenie. Pre účelné využívanie voľného času je potrebné najmä pre deti a mládež vybudovať polyfunkčnú športovú plochu.

Pri obecnom úrade sa nachádza multifunkčné ihrisko, ktoré je taktiež v dezolátnom stave a aj napriek tomu sa obec snaží ho opravovať, aby deti a mládež mali kde vykonávať športové aktivity.

4.2 Sociálna starostlivosť

4.2.1 Zdravotníctvo

Pre obyvateľov obce je ambulantná zdravotnícka starostlivosť zabezpečená v okresnom mesta Svidník, kde občania majú k dispozícii lekára pre dospelých, deti a zubnú ambulanciu. Vzhľadom na možnosť výberu všeobecného lekára, viacerí obyvatelia Ladomirová navštevujú Nemocnicu arm. Gen. L. Svobodu vo Svidníku.

4.2.2 Opatrovateľská služba

V obci nie je domov dôchodcov a ani žiadny klub seniorov. V rámci sociálnej starostlivosti obec nezabezpečuje opatrovateľskú službu pre občanov v poproduktívnom veku a menej pohyblivých občanov. V súčasnosti sa v obci nachádza Denný stacionár s kapacitou 40 miest, ktorý navštevuje cca. 15 klientov a prevádzkuje ho nezisková organizácia EURO-DONO. Dôchodcom a iným stravníkom Denný stacionár zabezpečuje podávanie obedov, ktoré sú pripravované.

4.3 Správa obce

V strednej časti obce Ladomirová sa nachádza budova obecného úradu. Pôvodná budova obecného úradu je v nevyhovujúcom technickom stave, a preto sa pripravuje jeho rekonštrukcia a zrenovovanie priestorov v kultúrnom dome. Obecný úrad má 2 administratívnych, 4 prevádzkových zamestnancov a starostu obce. V obecnom zastupiteľstve je zvolených 7 poslancov. Obecný úrad vykonáva všetky kompetencie určené pre samosprávu. Spravuje obecný majetok a zariadenia, ktoré sú v jeho zriaďovateľskej pôsobnosti.

4.3.1 Obecný informačný portál a webová stránka obce

Špeciálna informačná sieť nie je v obci vybudovaná. Informácie sa v obci prenášajú buď prostredníctvom obecného rozhlasu vybudovaného v dĺžke 8. 100 m, alebo zverejnením na nástenke v areály obecného úradu. Obecný úrad nevydáva noviny, v ktorých by informovala o udalostiach v obci. Všetky informácie o obci sú zverejnená na webovom sídle obce www.obecladomirova.sk.

5 HOSPODÁRSKA ZÁKLADŇA

5.1 Výrobná činnosť

Na ekonomickom rozvoji obce sa podieľajú viacerí účastníci. Sú to predovšetkým podnikatelia a miestna samospráva. Vplyv miestnej samosprávy na ekonomický rozvoj obce je prevažne sprostredkovaný cez vytváranie podmienok na lokalizáciu firiem. Obec môže s vlastným majetkom i podnikať a tak vytvárať čiastočné zdroje do rozpočtu. V obci sa nachádzajú tieto firmy, a to:

AGROFARMA LADOMIROVÁ, s. r. o., Ladomirová 194, 090 03 Ladomirová — IČO: 44021976

Zmiešané hospodárstvo

AGROPODNIK SLUŽIEB, s.r.o., Ladomirová 202, 090 03 Ladomirová — IČO: 44370695

Služby súvisiace s pestovaním plodín

Anna Kosťová - CARPATHIAN CENTRUM BYZANTION, Ladomirová 104, 090 03 Ladomirová — IČO: 43159168

Príprava a zverejňovanie zvukových nahrávok

Čipák Vladimír MVDr.súkr.veterin.lekár, Ladomírova 74, 090 03 Ladomirová — IČO: 31946887

Veterinárne činnosti

Družstvo podielnikov Ladomirová v likvidácii, Ladomirová , 090 03 Ladomirová — IČO: 31714102

Chov ostatného dobytka a byvolov

Emil Greško, Ladomirová 56, 090 03 Ladomirová — IČO: 45544476

Ostatné špecializované stavebné práce i. n.

EVO PROJEKT, s.r.o., Ladomirová 6 BJ, 090 03 Ladomirová — IČO: 36512311

Nešpecializovaný veľkoobchod

Gabriela Pasnišinová, Ladomirová 208, 090 03 Ladomirová — IČO: 44515235

Ostatný maloobchod v nešpecializovaných predajniach

Gréckokatolícka cirkev, farnosť Ladomirová, Ladomirová , 090 03 Ladomirová — IČO: 31952216

Činnosti cirkevných organizácií

Igor Pasnišin, Ladomirová 26, 090 03 Ladomirová — IČO: 37651561

Oprava a údržba motorových vozidiel

Ing. Anna Bziková EKON, Ladomirová 53, 090 03 Ladomirová — IČO: 45523347

Účtovnícke a audítorské činnosti, vedenie účtovných kníh; daňové poradenstvo

---

Obec Ladomirová, Ladomirová 33, 090 03 Ladomirová — IČO: 330671

Všeobecná verejná správa

Pavol Goga st., Ladomirová 183, 090 03 Ladomirová — IČO: 30302811

Ostatné špecializované stavebné práce i. n.

Urbárska spoločnosť ŠČOB, pozemkové spoločenstvo Ladomirová, Ladomirová , 090 03 Ladomirová — IČO: 31968309

Lesné hospodárstvo a ostatné služby v lesníctve

Pravoslávna cirkevná obec v Ladomirovej, Ladomirová , 090 03 Ladomirová — IČO: 31988199

Činnosti cirkevných organizácií

Juraj Bojko - ELRECO, Ladomirová 67, 090 03 Ladomirová — IČO: 33104433

Ostatná stavebná inštalácia

Miroslav Mňahončák, Ladomirová 96, 090 03 Ladomirová — IČO: 33100195

Zemné práce

Jozef Calek, Ladomirová 182, 090 03 Ladomirová — IČO: 34240667

Oprava iných osobných potrieb a potrieb pre domácnosti

Martin Rudý, Ladomirová 24, 090 03 Ladomirová — IČO: 34236112

Ostatné stavebné kompletizačné a dokončovacie práce

Jozef Čečko, Ladomirová 199, 090 03 Ladomirová — IČO: 35245972
Ostatné stavebné kompletizačné a dokončovacie práce

Pozemkové spoločenstvo lesov DIL Ladomirová, Ladomirová , 090 03 Ladomirová — IČO: 35529300
Lesné hospodárstvo a ostatné služby v lesníctve

Spolumajitelia súkromných lesov Volšinec, pozemkové spoločenstvo Ladomirová, Ladomirová , 090 03 Ladomirová — IČO: 35522313
Lesné hospodárstvo a ostatné služby v lesníctve

Telovýchovná jednota Družstevník Ladomirová, Ladomirová , 090 03 Ladomirová — IČO: 37786288
Činnosti športových klubov

Poľovnícky spolok SERNINEC, Ladomirová 94, 090 03 Ladomirová — IČO: 37941437
Činnosti ostatných členských organizácií

SLOVPOL-AGRO, spol. s r.o., Ladomirová 118, 090 03 Ladomirová — IČO: 36500747
Ostatný maloobchod v nešpecializovaných predajniach

SIPASPOL s.r.o., Ladomirová 222, 090 03 Ladomirová — IČO: 36507831
Maloobchod so športovými potrebami v špecializovaných predajniach

---

Jozef Mikitka JVM, Ladomirová 19, 090 03 Ladomirová — IČO: 41706498
Obrábanie

Ľubica Fedáková, Ladomirová 70, 090 03 Ladomirová — IČO: 42035201
Činnosti poisťovacích agentov a maklérov

Pavel Kozák, Ladomirová 66, 090 03 Ladomirová — IČO: 43320651
Ostatný maloobchod mimo predajní, stánkov a trhov

Ján Kupčiha, Ladomirová 209, 090 03 Ladomirová — IČO: 43557091
Ostatné služby poskytované v lesníctve — **v**

Michal Oleár, Ladomirová 52, 090 03 Ladomirová — IČO: 43579833

Ostatné stavebné kompletizačné a dokončovacie práce

Ján Teľatník, Ladomírova 119, 090 03 Ladomirová — IČO: 43594417

Ostatné služby poskytované v lesníctve

Michal Vanca - SWEET HOME, Ladomírova 184, 090 03 Ladomirová — IČO: 43594310

Ostatný maloobchod s novým tovarom v špecializovaných predajniach i. n.

Jozef Suvák, Ladomirová 194, 090 03 Ladomirová — IČO: 43627013

Ostatné služby poskytované v lesníctve

Základná organizácia Odborového zväzu PŠaV na Slovensku pri Základnej škole Ladomirová, ZŠ Ladomirová 32, 090 03 Ladomirová — IČO: 42079977

Činnosti odborových organizácií

TOBIX, s.r.o., Ladomirová 20, 090 03 Ladomirová — IČO: 43928676

Ostatný maloobchod v nešpecializovaných predajniach

Róbert Ducár, Ladomirová 192, 090 03 Ladomirová — IČO: 44136838

Výroba ostatných kovových výrobkov i. n.

Radoslav Bálint, Ladomirová 100, 090 03 Ladomirová — IČO: 44362595

Ostatné špecializované stavebné práce i. n.

Matej Hribik, Ladomirová 76, 090 03 Ladomirová — IČO: 44618905

Ostatná osobná pozemná doprava i. n.

Ján Siňár, Ladomirová 200, 090 03 Ladomirová — IČO: 44826141

Technické testovanie a analýzy

Rastislav Jancura, Ladomirová 199, 090 03 Ladomirová — IČO: 44881967

Technické testovanie a analýzy

Rastislav Hanák, Ladomirová 159, 090 03 Ladomirová — IČO: 44892357

Prenájom a lízing ostatných osobných potrieb a potrieb pre domácnosť

Lukáš Skirka, Ladomirová 181, 090 03 Ladomirová *Fitnescentrá*	IČO: 44893710
RAD-POL, s. r. o., Ladomirová 218, 090 03 Ladomirová *Nešpecializovaný veľkoobchod*	IČO: 44991886
Michal Olčák, Ladomirová 199, 090 03 Ladomirová *Stolárske práce*	IČO: 45514496
Martin Gerek, Ladomirová 199, 090 03 Ladomirová *Výroba ostatných kovových výrobkov i. n.*	IČO: 46085491
MARPAN Slovensko, s.r.o., Ladomirová 143, 090 03 Ladomirová *Nešpecializovaný veľkoobchod*	IČO: 46324364
Ing. Marián Babej, Ladomirová 197, 090 03 Ladomirová *Ostatný maloobchod v nešpecializovaných predajniach*	IČO: 46460497
AGRO-EKO FARM LIMOUSINE, s.r.o., Ladomirová 225, 090 03 Ladomirová *Služby súvisiace s lesníctvom*	IČO: 46665269
AGRO-EKO FARMA, s.r.o., Ladomirová 225, 090 03 Ladomirová *Ostatný maloobchod v nešpecializovaných predajniach*	IČO: 46949585
Ernest Cina, Ladomirová 149, 090 03 Ladomirová *Ostatný maloobchod v nešpecializovaných predajniach*	IČO: 43230628
TOM ED PL, s.r.o., Ladomirová 76, 090 03 Ladomirová *Ostatný maloobchod v nešpecializovaných predajniach*	IČO: 47176202
Ján Moroz, Ladomirová 168, 090 03 Ladomirová *Ostatný maloobchod v nešpecializovaných predajniach*	IČO: 43428002
LITTLE SHOP s.r.o., Ladomirová 90, 090 03 Ladomirová *Sprostredkovanie obchodu s rozličným tovarom*	IČO: 47477202
AGROFARMA LIMOUSINE, s.r.o., Ladomirová 225, 090 03 Ladomirová	IČO: 47623080

Pestovanie obilnín (okrem ryže), strukovín a olejnatých semien

---

Marek Bučko, Ladomirová 14, 090 03 Ladomirová IČO: 47640162
Zemné práce

Viktor Gajdoš, Ladomirová 204, 090 03 Ladomirová IČO: 44273550
Zemné práce

Ekonomickú štruktúru vytvárajú podnikateľské subjekty alokované v obci. Podieľajú sa na tvorbe hrubého domáceho produktu, ponúkajú pracovné príležitosti a s tým súvisiace osobné dôchodky pre obyvateľstvo, prispievajú k rozvoju obce prostredníctvom miestnych daní. Ich podnikateľské aktivity sú pomerne slabé. Podnikateľské subjekty, ktoré v obci prevádzkujú svoju činnosť uvádzajú, že miestna samospráva podporuje ich aktivity.

5.2 Poľnohospodárstvo

V katastri obce sa hospodárilo na poľnohospodárskej pôde JRD. Po politických zmenách v r.1989 prechádzalo JRD rôznymi zmenami a transformáciou až do likvidácie. V súčasnosti sa poľnohospodárskym aktivitám venuje jeden subjekt.

Graf 1 Rozdelenie poľnohospodárskej pôdy – kataster Ladomirová

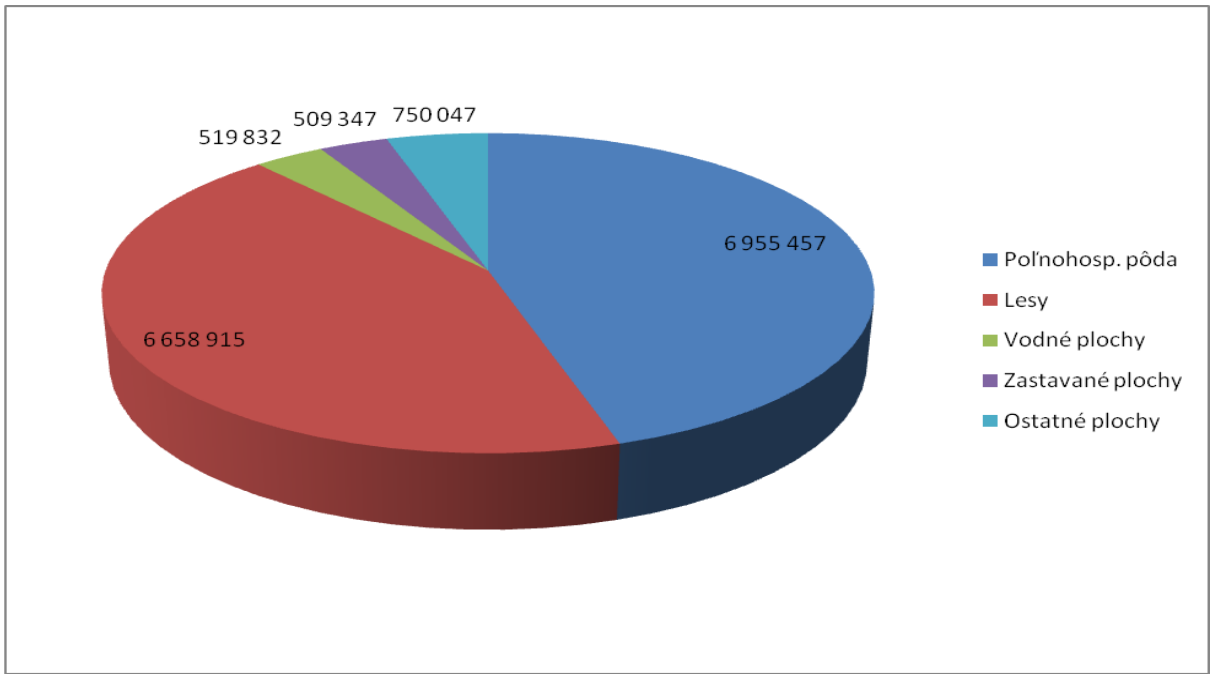

Graf 2 Rozdelenie ornej pôdy, záhrad a TTP – kataster Ladomirová

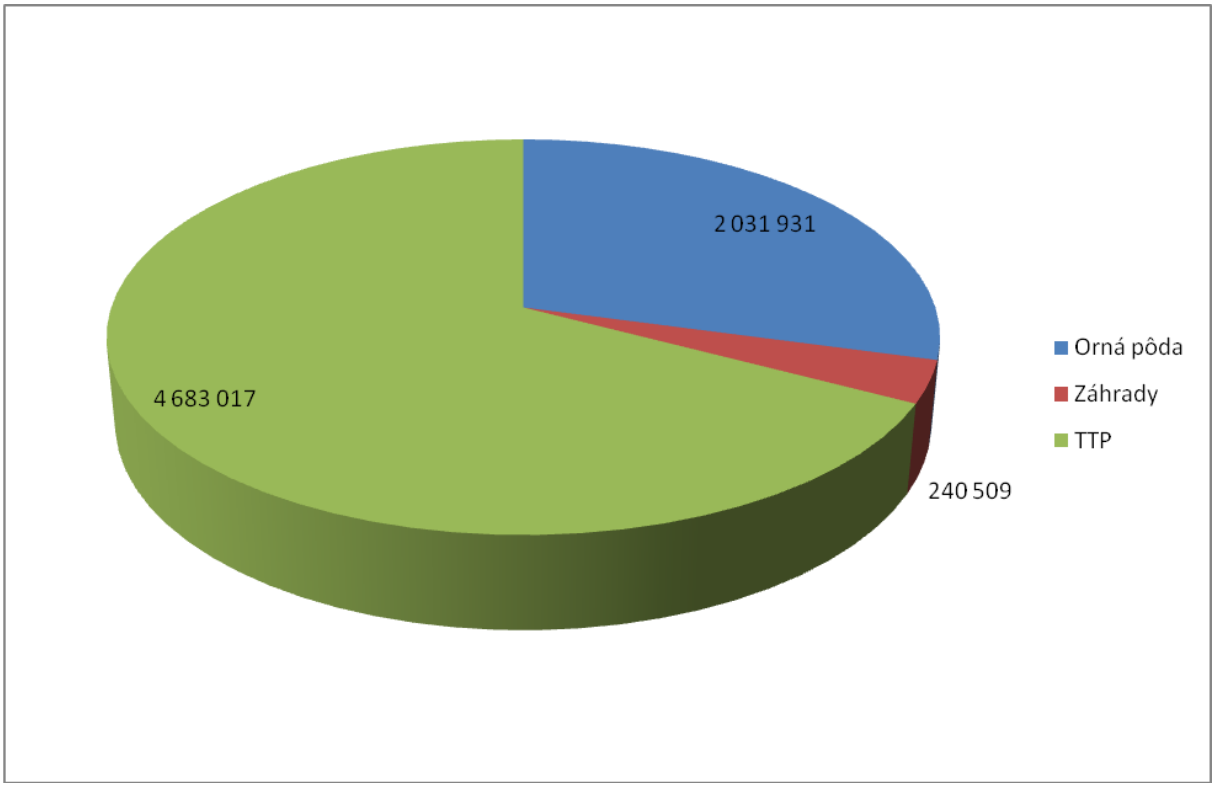

Graf 3 Pôda v ZÚO a mimo ZÚO – kataster Ladomirová

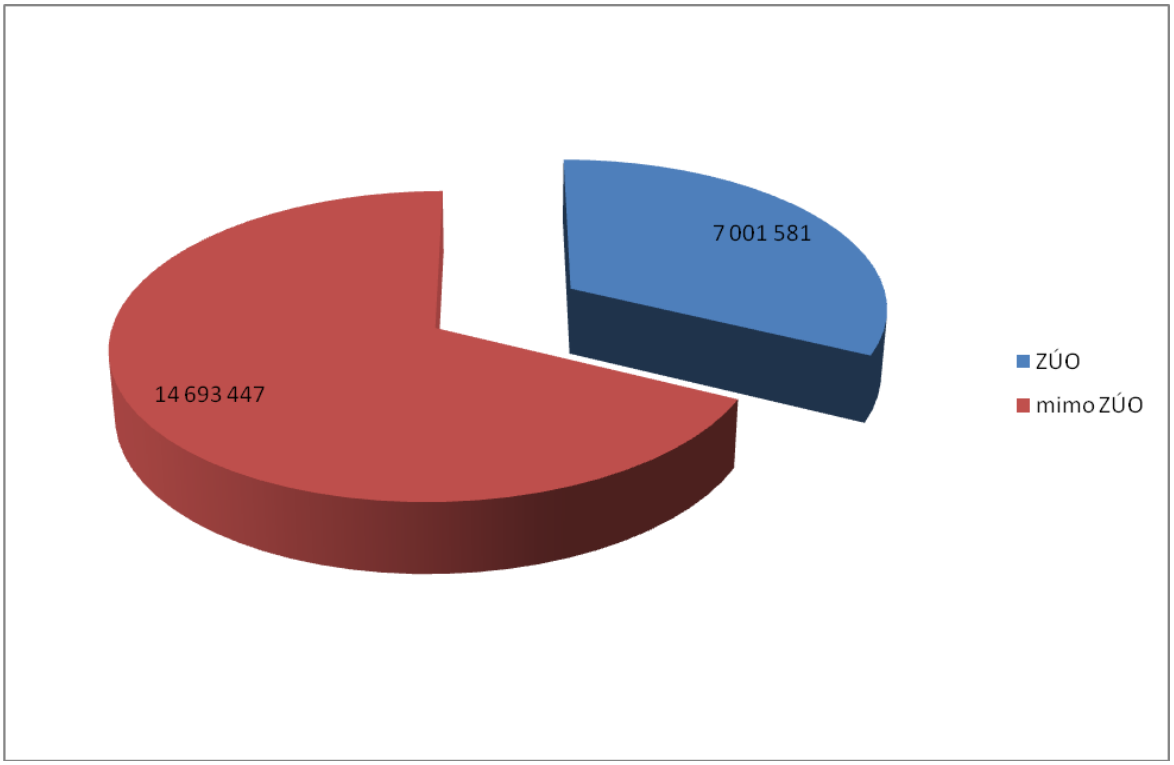

5.3 Lesné hospodárstvo

V katastri obce Ladomirová lesný pozemok má rozmery 6 955 457 m^2, trvalé trávnaté. Lesy v katastri obce Ladomirová tvoria smrekové, bukové a hrabové porasty. Lesy obhospodarujú vytvorené spoločenstvá súkromných vlastníkov, a to:

1. Urbárska spoločnosť ŠČOB, pozemkové spoločenstvo Ladomirová.
2. Pozemkové spoločenstvo lesov DIL Ladomirová.
3. Spolumajitelia súkromných lesov Volšinec, pozemkové spoločenstvo Ladomirová.

5.4 Hospodárenie obce

Obec pre zlé hospodárenie bývalého vedenia obce vykazovalo v zmysle výkazov ziskov a strát zväčša negatívne bilancie. V posledných dvoch rokoch sa finančná situácia obce stabilizovala, čo sa odzrkadlilo aj na pozitívnom vývoji hospodárenia. Ako je možné sledovať v tabuľke 2, obec od roku 2009 bola v mínusových číslach. Až v roku 2016 bola obec v zisku, a to 37 485,89,- EUR. V roku 2017 sa bilancia zlepšila na 62 380,86,- EUR.

Obec Ladomirová hospodárila pozitívne v rokoch 2016-2017, s tendenciou trvalej stability zabezpečenia potrebných samosprávnych funkcií. Kladný hospodársky výsledok. Zo štruktúry príjmov bežného rozpočtu vyplýva, že okrem podielovej dane stúpa i daň z nehnuteľností, a to z pôdy, zo stavieb, z bytových aj nebytových priestorov. Šancu pre zvyšovanie príjmov má zastupiteľstvo predovšetkým cez zvyšovanie dane z pôdy pre právnické osoby.

Tabuľka 17 Výsledok hospodárenia podľa výkazov zisku a strát za jednotlivé roky k 31.12.

Rok	+/-
2009	-127 789,00 €
2010	-25 874,00
2011	-18 481,00
2012	-104 850,00
2013	-12 193,55
2014	-41 550,89
2015	-26 126,35
2016	37 485,89
2017	62 380,86

Tabuľka 3 následne poukazuje na majetok obce. Výška majetku obce, aj napriek negatívnym číslam vo výsledku hospodárenia každoročne rástla. Kým v roku 2009 bol majetok obce vo výške 531 903,- EUR, v roku 2017 jeho hodnota bola 3 082 617,79,- EUR.

Tabuľka 18 Majetok obce v EUR za jednotlivé roky k 31.12.

Rok	V EUR
2009	531 903,00 €
2010	1 121 985,00 €
2011	1 275 206,00 €
2012	2 030 529,00 €
2013	2 638 286,36 €
2014	2 782 618,12 €
2015	3 035 540,26 €
2016	3 046 325,51 €
2017	3 082 617,79 €

Obec vlastní:

- budovu obecného úradu,
- budovu školy,
- kultúrny dom,
- budova materskej školy,
- dom smútku, jeden cintorín,
- požiarnu zbrojnicu,
- miestne komunikácie, mosty,
- pozemky,
- vodovody,
- ihriská a športoviská,
- kanalizácia,
- verejné osvetlenie,
- miestny rozhlas.

6 SWOT ANALÝZA

SWOT analýza sa zameriava na silné, slabé stránky, príležitosti a riziká prioritných rozvojových oblastí. Na základe sformulovaných silných a slabých stránok sa pristúpilo k definovaniu hlavných rozvojových cieľov v nasledovných oblastiach:

F/1. Hospodárstvo
F/2. Technická infraštruktúra
F/3. Životné prostredie
F/4. Sociálna oblasť a zdravotníctvo
F/5. Školstvo a vzdelávanie
F/6. Šport
F/7. Kultúra
F/8. Cestovný ruch a public relations

Analýza silných a slabých stránok monitoruje súčasný stav z hľadiska vnútorných faktorov a odhaľuje, čo je v obci pozitívne a negatívne. Silné stránky obce sú obyčajne zakotvené v prirodzených dispozíciách a v konkurenčnej výhode. Slabou stránkou je to, čo obci chýba, alebo čo sa robí nedostatočne v porovnaní s inými.

Analýza príležitostí a ohrození sa zameriava na budúci rozvoj obce z hľadiska vonkajších faktorov, určuje možnosti a riziká, s ktorými treba v tomto procese rátať. Príležitosťou obce je pozitívny trend, ktorý môže byť impulzom pre jej ďalší rozvoj za predpokladu, že obec získa zdroje na jeho realizáciu a bude oň záujem. Ohrozením obce sú akékoľvek nevýhodné trendy alebo smery vývoja a to na úrovni miestnej, ale aj regionálnej a národnej, ktoré ju v negatívnom smere ovplyvňujú.

Syntéza výsledkov SWOT analýzy porovná vonkajšie príležitosti a ohrozenia s vnútornými silnými a slabými stránkami. Ich kombináciou a prienikom vznikne stratégia ako vyvažujúci faktor, ktorý uvedie obec do súladu s jej okolím. (skratka SWOT je odvodená z anglického Strenght = silné stránky, Weaknesses = slabé stránky, Opportunities = možnosti, Threate = ohrozenia)

6.1 Hospodárstvo

SILNÉ STRÁNKY	SLABÉ STRÁNKY
• bezprostredná blízkosť okresného mesta Svidník • dobré cestné spojenie s krajským mestom Prešov a okresným mestom • možnosť cestného a spojenia Svidník – Prešov, Ladomirová – Poľská republika • dostatok kvalifikovanej pracovnej sily • prevaha obyvateľstva v produktívnom veku • existujúce prevádzky výroby a služieb	• pomalé rozvíjanie malého a stredného podnikania a nedostatok pracovných príležitostí • komplikované vlastnícke vzťahy - nevyriešené vlastnícke vzťahy k pozemkom a stavbám, ktoré sa môžu stať prekážkou pri rozvoji podnikateľských aktivít • nedostatok finančných prostriedkov na realizáciu investičných zámerov • malý investičný potenciál obyvateľov • absencia viacerých druhov služieb a obchodov pre obyvateľstvo • chýba informačný systém na efektívnu komunikáciu samospráva - podnikatelia - občania
PRÍLEŽITOSTI	**OHROZENIA**
• výhodná poloha s primerane dobrou dostupnosťou do väčších sídiel • dostatok pracovnej sily • možnosti rozvoja služieb a obchodu pre obyvateľstvo • možnosti zriadenia menších výrobných prevádzok • možnosti pre čerpanie financií z fondov EÚ	• nízka motivácia obyvateľstva k rozvoju podnikateľských aktivít • nízka využiteľnosť pracovnej sily na území obce • nízke produkčné parametre poľnohospodárstva • dlhodobé neriešenie vlastníckych vzťahov pri investičných zámeroch • veľká administratívna náročnosť pre získanie dotácií z fondov EÚ • nedostatok investičného kapitálu • nedostatočná regionálna spolupráca

	• chýbajúce partnerstvá • pasivita obyvateľov v otázke podnikateľských aktivít

6.2 Technická infraštruktúra

SILNÉ STRÁNKY	SLABÉ STRÁNKY
• dobré prepojenie obecnej komunikácie na hlavnú cestnú sieť • vybudované miestne cestné komunikácie v intraviláne obce • vybudovaná technická infraštruktúra - plyn, voda, kanalizácia • vybudovaná energetická rozvodná sieť • existujúce verejné osvetlenie • digitálna telekomunikačná sieť • dobré pokrytie signálom mobilných operátorov • vyhovujúci systém miestnej autobusovej dopravy • existencia verejného rozhlasu • dobré predpoklady pre rozšírenie miestnej infraštruktúry • káblovej televízie alebo iných foriem prijímania televízneho signálu	• nevyhovujúci technický stav budovy požiarnej zbrojnice a požiarnej techniky • v intraviláne nie sú dobudované chodníky • rizikové miesta záplav v prietoku potoka Ladomirka • problémy pri údržbe technickej infraštruktúry • absentuje železničná doprava
PRÍLEŽITOSTI	**OHROZENIA**
• vybudovanie miestneho bezdrôtového rozhlasu • dobudovanie chodníkov popri miestnych komunikáciách • rekonštrukcia nehnuteľného majetku obce (požiarnej zbrojnice)	• malá miera podpory miesta a obcí zo strany štátu • absencia chodníkov popri miestnych cestných komunikáciách • nevýhodné podmienky čerpania úverových zdrojov z komerčných bánk

• zriadenie vysokorýchlostného internetu, ktorý by bol významným pozitívnym prvkom pri hľadaní zamestnania a rozvoji podnikateľských aktivít • možnosť získania finančných prostriedkov z fondov EÚ • možnosť doregulovania potoka a doplnenia líniovej zelene v intraviláne • pripojenie obecnej knižnice na internet	• nedostatočná regionálna spolupráca • chýbajúce partnerstvá • problémy v rámci čerpania prostriedkov z fondov EÚ

6.3 Životné prostredie

SILNÉ STRÁNKY	SLABÉ STRÁNKY
• pomerne zachovalé životné prostredie • primeraná estetická kvalita intravilánu • relatívne tiché prostredie vhodné pre rozvoj IBV • plynofikácia obce 90 %	• zarastanie brehov potoka Ladomirka náletovou drevinou • absencia centrálneho kompostoviska • absencia súvislejšej verejnej zelene a oddychovej zóny • prítomnosť neregulovaných skládok odpadu v obci • nezavedená separácia odpadu v obci
PRÍLEŽITOSTI	**OHROZENIA**
• vhodné plochy pre verejnú zeleň • doregulovanie koryta miestneho potoka, úprava brehov • zvýšiť právne povedomie obyvateľstva v oblasti životného prostredia • výstavba oddychovej zóny • rozvoj ekologického poľnohospodárstva a ekologizácia priemyselnej výroby • obnoviteľné zdroje energie - energia	• potenciálna nízka ochota obyvateľov podieľať sa na separácii TKO a riešení problémov so zeleným odpadom • nízka disciplína pri nakladaní s odpadmi • nedostatočná regionálna spolupráca • chýbajúce partnerstvá • návrat od plynového vykurovania ku klasickému

biomasy • možnosti pre čerpanie financií z eurofondov • dodržiavanie noriem EÚ v oblasti produkcie znečisťujúcich látok v priemysle • združenie obcí v mikroregióne s cieľom zriadenia spoločného kompostoviska	

6.4 Sociálna oblasť a zdravotníctvo

SILNÉ STRÁNKY	SLABÉ STRÁNKY
• dobrá dostupnosť zdravotníckych zariadení v priľahlom sídle • zabezpečená opatrovateľská služba • zabezpečené stravovanie pre seniorov v Dennom stacionári Ladomirová	• absencia zdravotného strediska v obci • absencia sociálneho zariadenia v obci • nedostatok finančných prostriedkov na rozvoj sociálnych služieb • absencia oddychovej zóny pre seniorov a ostatné vekové kategórie • absencia ordinácie praktického, zubného a detského lekára • ekonomická situácia obyvateľstva často bráni potrebnej návšteve ordinácie praktického a následne špecializovaného lekára
PRÍLEŽITOSTI	**OHROZENIA**
• zabezpečenie návštevy lekára aspoň 1-krát týždenne do obce • zakladanie mimovládnych neziskových organizácií poskytujúcich všeobecne prospešné služby • možnosti získania finančných prostriedkov z fondov EÚ	• rast počtu obyvateľov v seniorskej vekovej kategórii • zhoršujúca sa sociálna situácia niektorých skupín obyvateľstva • zhoršovanie zdravotného stavu obyvateľstva • pokles výdavkov na preventívnu

• zriadenie sociálneho zariadenia • možnosť rozšírenia služieb pre dôchodcov a sociálne odkázaných občanov	zdravotnú starostlivosť

6.5 Školstvo a vzdelávanie

SILNÉ STRÁNKY	SLABÉ STRÁNKY
• zriadená materská škôlka • zriadená ZŠ • fungujúca obecná knižnica	• nedostatočné vybavenie školského dvora • absencia školskej telocvične • absencia vzdelávacích aktivít organizovaných obcou, • chýbajúce klubové priestory pre deti • zlý technický stav školských budov
PRÍLEŽITOSTI	**OHROZENIA**
• zvýšenie počítačovej gramotnosti obyvateľov • vytvorenie verejného prístupu na internet • koordinácia výchovy a vzdelávania s občianskymi združeniami, spolkami • zefektívnenie spolupráce s okresným mestom na regionálnej úrovni • podpora záujmových krúžkov zo strany obce • možnosť získania finančných prostriedkov z fondov EÚ	• vplyv nežiaducich javov na deti a mládež • nedostatok finančných prostriedkov na údržbu objektov a vybavenia kultúrneho domu • nárast sociálnej ohrozenosti mládeže • nezáujem mladých ľudí podieľať sa na riešení spoločenských problémov

6.6 Šport

SILNÉ STRÁNKY	SLABÉ STRÁNKY
• vybudovaný športový areál s futbalovým ihriskom	• potreba vytvorenia koncentrovanej športovo-rekreačnej zóny v obci • nedostatok voľno-časových aktivít pre rôzne vekové kategórie obyvateľstva • nevybudované priestory pre využitie voľného času - chýba komplexný športový areál pre kolektívne hry (okrem futbalu)
PRÍLEŽITOSTI	**OHROZENIA**
• možnosť rozšírenia športového areálu pre ďalšie športové aktivity • možnosť vybudovania oddychovo-spoločenskej zóny v priestoroch športového areálu • možnosť organizovania športových podujatí • možnosť získania finančných prostriedkov z fondov EÚ	• vplyv nežiaducich javov na deti a mládež • nedostatok finančných prostriedkov na výstavbu oddychovo-spoločenskej zóny

6.7 Kultúra

SILNÉ STRÁNKY	SLABÉ STRÁNKY
• existencia spoločenských priestorov slúžiacich na usporadúvanie kultúrnych podujatí v budove kultúrneho domu • obecná knižnica • záujem občanov o spoločenské aktivity a dianie v obci • tradičné, každoročne organizované	• absencia väčšieho množstva historických kultúrnych pamiatok • malá aktivita občanov o spoločenské dianie v obci • nevyhovujúci technický stav kultúrneho domu • chýbajúce klubovne pre mládež

kultúrne podujatia	• chýbajúca klubovňa pre seniorov
PRÍLEŽITOSTI	**OHROZENIA**
• rozvinúť kultúrne povedomie a tradície v obci • usporadúvanie výročných kultúrnych podujatí pri príležitosti prvej zmienky o obci • regionálna spolupráca, cezhraničná spolupráca v oblasti kultúry • organizácia spoločných kultúrnych podujatí s okolitými obcami • každoročné folklórne slávnosti • lepšia koordinovanosť a propagácia kultúrnych aktivít obce • rozvoj sponzoringu kultúry • obnova zanikajúcich tradícií • zakladanie spolkov, klubov, občianskych združení obyvateľov obce • vydanie multimediálnych propagačných materiálov o obci • možnosti pre čerpanie financií z fondov EÚ • vybudovanie vnútorného smerového informačného systému • zvýšená propagácia obce elektronickou a tlačenou formou • pripravovaný projekt vybudovania náučného turistického chodníka	• nezáujem obyvateľov o rozvoj svojho kultúrneho povedomia • slabá podpora kultúry zo strany štátu a VÚC • posun priorít mládeže ku konzumnej kultúre • nedostatok finančných prostriedkov na šírenie miestnej kultúry za hranice katastrálneho územia obce • nedostatočná regionálna spolupráca • chýbajúce partnerstvá

6.8 Cestovný ruch a public relations

SILNÉ STRÁNKY	SLABÉ STRÁNKY
• dobré cestné spojenie s krajským mestom Prešom a okresným mestom Svidník • dobré prepojenie obecnej komunikácie na hlavnú cestnú sieť • blízkosť k ceste I. triedy - koridor Západ - Východ (Košice - Poľsko) • blízkosť významných atraktívnych stredísk cestovného ruchu • dobré možnosti nemasových foriem rekreácie a turizmu	• málo rozvinutý cestovný ruch • nie je vybudovaný tabuľový informačný systém • absencia turistickej informačnej kancelárie • absencia historických kultúrnych pamiatok • absencia významnejších prírodných daností • nedostatočná spolupráca obcí v rámci regiónu pri príprave, ponuke a propagácii • nedostatočné služby v oblasti cestovného ruchu
PRÍLEŽITOSTI	**OHROZENIA**
• možnosť rozvoja oddychovej turistiky v okolí • možnosti rozvoja cykloturistických a náučných chodníkov • vhodné terény pre zimné bežkárske trate • vybudovanie multifunkčného športového areálu, koncentrácia športových aktivít • spracovanie multimediálnych propagačných materiálov obce v rôznych jazykoch • zefektívnenie spolupráce s okolitými obcami na regionálnej úrovni • možnosť získania finančných prostriedkov z fondov EÚ • príležitosť rozvoja rodinnej rekreácie	• náročné získavanie úverových zdrojov • neochota ľudí investovať a začať podnikateľské aktivity v oblasti cestovného ruchu • blízkosť vyhľadávaných destinácií v oblasti cestovného ruchu • ponuka nekompletných produktov CR • nedostatočná regionálna spolupráca • chýbajúce partnerstvá

• možnosť zriadiť menšie ubytovacie zariadenia v okrajových častiach obytnej zóny • možnosť prestavať rodinné domy s možnosťou ubytovania v súkromí • možnosti pre čerpanie financií z eurofondov • možnosť vybudovania oddychovo-spoločenskej zóny v priestoroch športového areálu • možnosť prepojiť regionálny a mestský turizmus s prírodným prostredím obce • možnosť rozvoja cezhraničnej spolupráce (ukrajina, poľská strana) • možnosti rozvoja agroturistiky - chov koní, oviec, možnosti pestovania liečivých rastlín • spolupráca s okolitými obcami s cieľom vytvorenia spoločného produktu PR • vybudovanie systému tzv. hnedých tabúľ • vybudovanie vnútorného smerového informačného systému • zvýšená propagácia obce elektronickou a tlačenou formou	

Pre vytvorenie stratégie usmernenia budúceho vývoja obce je dôležité prezentovať výsledky sociálno-ekonomickej analýzy obce vo forme SWOT analýzy.

SWOT analýza slúži ako praktický nástroj na hodnotenie územia a aktivít, ktoré sa v ňom uskutočňujú. Silné a slabé stránky opisujú vnútorný stav týkajúci sa najmä minulosti a prítomnosti obce, príležitosti a ohrozenia sa týkajú vonkajších faktorov a majú skôr väzbu na budúcnosť obce. Svojím usporiadaním silné - slabé stránky, príležitosti - ohrozenia, tvoria podstatu úvah, ktoré sú potrebné pri formulovaní stratégie budúceho vývoja obce, ako

zachovať alebo rozvíjať jej silné stránky, ako odstraňovať resp. eliminovať slabé stránky, ktoré z budúcich príležitostí možno využiť pre jej ďalší rozvoj, akými aktivitami možno čeliť očakávaným ohrozeniam jej ďalšieho rozvoja.

6.9 Strom problémov obce

dôsledky

- Nízka dôchodková úroveň a nižší štandard života obvvateľov
- Nerozvinutá ponuka obchodu, služieb a privátneho ubytovania
- Nevyužité prírodné danosti – možnosti pešej turistiky, cykloturistiky

problémy

- Slabý ekonomický rozvoj v obci

príčiny

- V obci je slabo zastúpený podnikateľský sektor, remeselná výroba, živnostníci, obchod a služby
- Upadajúce poľnohospodárstvo, strata pracovných príležitostí
- Nedostatok finančného kapitálu v súkromnom sektore, chýbajú domáci a iní investori

dôsledky

- Chýbajú súvislejšie plochy zelene, oddychové zóny a prvky skrášľujúce obec
- Povodne, záplavy, neupravené brehy vodných tokov
- Nevyužité prírodné danosti
- Chýba kompostovisko
- Neregulované skládky, upadajúca krajinotvorba náletovou vegetáciou

problémy

- Ekologická nestabilita krajiny a absencia diverzifikovaných prírodných zdrojov

príčiny

- Nízke ekologické povedomie obyvateľstva
- Nedoriešené odpadové hospodárstvo
- Nedostatočná starostlivosť o verejné priestranstvá a prírodné zdroje
- Malý záujem o estetizáciu najbližšieho okolia rod. domov
- Nedobudovaná regulácia vodných tokov v katastri

dôsledky

- Malý záujem obyvateľov o rozvoj, o potrebné zmeny - všeobecná pasivita
- Nízka podnikateľská aktivita, chýbajúci rozhodujúci investori
- Slabý trh práce, nedostatočná adaptácia obyvateľov na zmeny

problémy

- Nevyužité kapacity ľudského potenciálu

príčiny

- Častá migrácia obyvateľstva
- Vyššie percento obyvateľstva so základným vzdelaním - chýbajú odborníci, podnikatelia, živnostníci
- Nedostatočná reprodukcia miestneho obyvateľstva

dôsledky

- Nedobudované telovýchovné zariadenie a športoviská, zastaralé osvetlenie a miestny rozhlas, nevybudované centrum obce
- Chýbajúce reštauračné a ubytovacie zariadenia, penzión
- Nevyhovujúci stav kultúrneho domu, ZŠ a MŠ a miestnych komunikácií, chýbajúce chodníky

problémy

- Nedostatočný stupeň revitalizácie obce

príčiny

- Nedostatok finančných prostriedkov na investičný rozvoj
- Nepripravenosť pre investičné aktivity - neusporiadané vlastnícke vzťahy
- Chýbajúce plánovacie dokumenty, projektová dokumentácia a ujednotenie priorít

6.10 Vízia

Obec Ladomirová v následných 5 – 10 rokov bude obcou, ktorá vytvorí všetkým svojim obyvateľom kvalitné podmienky na plnohodnotný život v miestnej komunite. Svoj zámer podporí rozhodnutiami a opatreniami tak, aby Ladomirová bola dobrým miestom na bývanie, kde bude zabezpečený primeraný štandard v technickej vybavenosti obce, v školskej, kultúrnej, telovýchovnej a sociálnej oblasti.

7 ROZVOJOVÉ POTENCIÁLY

Na základe prezentácie výsledkov auditu územia, zdrojov obce a výsledkov SWOT analýzy boli identifikované súčasné rozvojové potenciály obce

7.1 Ľudské zdroje

- Primeraný stav vhodnej pracovnej sily.
- Schopnosť jej adaptability na väčšiu diverzifikáciu výroby.
- Predpokladaný nárast imigrantov najmä z blízkeho okolia, ktorí budú mať záujem o IBV.

7.2 Prírodný, sídelný a kultúrno-historický potenciál

- Zachovalé prírodné danosti.
- Blízkosť k centrám cestovného ruchu Lyžiarske stredisko Medvedie, Nová polianky, Regeťovka a pod.
- Vhodné možnosti pre rozvoj IBV a HBV.
- Dostatok možností pre ďalší rozvoj občianskej vybavenosti a sociálnej infraštruktúry.
- Dobré podmienky pre rozvoj cezhraničnej spolupráce.

7.3 Cestovný ruch a rekreácia

- Doteraz nevyužívané možnosti v zriaďovaní privátneho ubytovania.
- Možnosti rozvoja chatárskej, chalupárskej rekreácie a agroturistiky,
- Možnosti rozvoja siete obchodov, reštauračných a ubytovacích kapacít v súvislosti s cestovným ruchom.

7.4 Hospodárstvo a podnikanie

- Zriaďovanie malých prevádzok a podnikov spracovateľského charakteru s využitím tradičných surovín (piliarske polotovary, ľudový nábytok, šindle, výrobky zo syra, z prútia, výroba suvenírov a pod.).
- Spracovanie biomasy a získavanie alternatívnych zdrojov energie.
- Chov oviec a hovädzieho dobytka.

Po identifikácii rozvojového potenciálu na ďalších 5-10 rokov sa dominantnou stáva oblasť rozvoja cestovného ruchu a turizmu a miestna malá výroba spracovateľského charakteru. Na rozvoj cestovného ruchu a turizmu sa viaže ďalšie rozšírenie obchodnej siete a služieb.

Základom pre ďalší rozvoj obce ostáva dobudovanie technickej a občianskej infraštruktúry, rekonštrukcia miestnych komunikácií, chodníkov, regulácia potokov a dobudovanie objektov občianskej vybavenosti a to: rekonštrukcia budovy kultúrneho domu, rekonštrukcia základnej školy s materskou školou, výstavba penziónu, rekonštrukcia športového areálu a celková revitalizácia estetického vzhľadu obce Ladomirová. Realizácia týchto investičných aktivít sa javí ako nevyhnutnosť v procese rozvoja k prosperite obce.

8 STRATEGICKÉ CIELE ROZVOJA OBCE

8.1 Ciele rozvoja obce

Rozvojová stratégia obce vychádza z výsledkov auditu územia, komplexných analýz hospodársko-sociálnej situácie, zo SWOT analýzy, z identifikovaného rozvojového potenciálu a z ďalších faktografických údajov a porovnaní. Definovanie globálneho cieľa a strategických cieľov v jednotlivých oblastiach hospodársko-sociálneho rozvoja obce je dôležité z hľadiska naplnenia rozvojových zámerov a priorít obce. Pod každý strategický cieľ sú zahrnuté priority investičného i neinvestičného charakteru. tie sa môžu podľa situácie, potreby a finančného zabezpečenia dopĺňať a modifikovať, tak ako si to spoločensko-ekonomický vývoj v obci bude vyžadovať. Globálny cieľ a strategické ciele však majú svoju dlhodobú platnosť a ich naplnenie je zárukou budúcej rozvinutej a prosperujúcej občianskej komunity.

8.1.1 Globálny cieľ rozvoja obce

GLOBÁLNYM CIEĽOM ROZVOJA OBCE NA ĎALŠÍCH 5–10 ROKOV JE VŠESTRANNÁ REVITALIZÁCIA OBCE LADOMIROVÁ, ZVÝŠENIE EKONOMICKEJ PROSPERITY A KVALITY ŽIVOTA JEJ OBYVATEĽOV.

Strategické ciele rozvoja obce:

1. Zabezpečiť všestranný rozvoj obce a to dobudovaním občianskej a technickej infraštruktúry.
2. Rozvoj individuálnej bytovej výstavby a hromadnej bytovej výstavby.
3. Vytvoriť predpoklady pre rozvoj kultúrnych, spoločenských a telovýchovných aktivít.
4. Pozitívne využiť rozvojový potenciál obce (prírodné danosti, tradičné duchovné hodnoty, kultúrne pamiatky, ľudský potenciál) v rámci investičných i neinvestičných aktivít a primeraným spôsobom zabezpečiť ich všestrannú prezentáciu.
5. Podporovať rôzne formy podnikania a rozšírenia možnosti trhu práce, najmä cez rozvoj cestovného ruchu.
6. Vytvoriť miestny funkčno-priestorový systém turistiky a rekreácie náväznosti na ďalšie blízke strediská cestovného ruchu a turizmu.

7. Podporovať leso-pasienkárske využívanie podhorských častí, s cieľom zachovania rázovitosti krajiny a ekologicky hodnotných území.
8. Rozvinúť všestrannú aktivitu obecnej komunity vo všetkých oblastiach spoločenského a kultúrneho života na základe spolupráce a tvorených partnerstiev.
9. Vytvárať priestor na vzostup spoločenského vedomia prístupom k informáciám, k celoživotnému vzdelávaniu a k informačným technológiám.
10. Posilniť pozitívny demografický vývoj rozšírením individuálnej bytovej výstavby, hromadnej bytovej výstavby, rozvojom školstva, kultúry a telovýchovy, teda kompletnej občianskej infraštruktúry.

9 ZDROJE FINANCOVANIA A DOSTUPNÉ EKONOMICKÉ NÁSTROJE PRE REALIZÁCIU STRATEGICKÉHO DOKUMENTU

Po roku 2018 budú sa môcť plnohodnotne využívať finančné prostriedky v rámci nového finančného memoranda a stanovených operačných programov v Národnom strategickom referenčnom rámci (NSRR) i pre r. 2013-2020. Okrem nich bude sa môcť využiť napr. program LEADER, alebo program teritoriálnej spolupráce, ktorý nahrádza grantovú schému INTERREG-u (cezhraničná spolupráca).

Na čerpanie finančných prostriedkov zo ŠF EÚ je potrebné sa sústavne pripravovať a to najmä:

- zahrnutím projektových zámerov do programov hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce - vypracovanie PHSR, územného plánu, prípadne strategických rozvojových štúdií (na cestovný ruch, rozvoj mikroregiónu, spolupráce a partnerstvá a pod.)
- vytvorenie projektového zásobníka a prihlásením sa do projektového zásobníka príslušných ministerstiev, príp. iných inštitúcií, ktoré sa budú podieľať na spolufinancovaní predkladaných projektov zo štátneho rozpočtu
- vysporiadať vlastnícke vzťahy, získanie LV alebo uzavretie zmlúv o dlhodobom prenájme
- príprava stavebnej projektovej dokumentácie až po získanie stavebného povolenia
- príprava zdrojov na povinné spolufinancovanie projektov (pri neziskových zámeroch je to zväčša 5 % hodnoty projektu, pri podnikateľských projektoch cca 50 % hodnoty projektu).

Financovanie projektov je možné ešte zabezpečiť príslušnými ministerstvami, VÚC PSK, ak sú v rámci ich rozpočtu vytvorené možnosti, najčastejšie ako finančná výpomoc.

Na financovaní projektov sa ďalej môžu podieľať súkromné alebo vládne nadačné fondy, podnikateľské subjekty, bankové domy, prípadne jednotlivci ako fyzické osoby.

9.1 Aktualizácia a kontrola plnenia strategického dokumentu

Pri realizácii a financovaní projektov zo ŠF je dôležité napĺňať podmienky EÚ nielen pri programovaní (spracovanie PHSR), ale tiež dosiahnuť efektívnosť použitia finančných zdrojov v kombinácii s dofinancovaním z vlastných zdrojov. Prostriedky sa majú sústreďovať

na prioritné ciele, riešiť zásadné problémy a uplatňovať partnerstvá. Úplný výpočet všetkých možností financovania a koordinácie implementácie projektov presahujú možnosti tohto dokumentu. Doporučeným krokom je vytvoriť pracovné skupiny pri realizácii jednotlivých projektov, vypracovať k nim akčné plány, časové a obsahové harmonogramy a tiež stanoviť kritériá úspešnosti v jednotlivých strategických cieľoch. Súčasťou manažérskeho zabezpečenia implementácie každej takto spracovanej aktivity je aj systém monitorovania a hodnotenia. Na základe dopredu stanovených ukazovateľov v rámci pracovnej skupiny a obecného zastupiteľstva je potrebné v časových intervaloch vyhodnocovať dosiahnuté výsledky.

Vyhodnotené výsledky by mali byť zverejnené a sprístupnené širokej verejnosti obecnej komunity.

Pokiaľ obec nedisponuje vlastnými personálnymi kapacitami schopnými zabezpečiť projekt od jeho prípravy až po jeho úspešné ukončenie implementácie, je potrebné využiť služby odborných poradcov z externého prostredia.

10 PRIORITY ROZVOJA OBCE, OPATRENIA, AKTIVITY

Aktivita	Popis aktivity	Realizátor/Realizátori	Predpokladaná doba realizácie	Predpokladané finančné náklady
1. PRIEMYSEL A SLUŽBY - PODNIKATEĽSKÉ PROSTREDIE V OBCI				
1.1. Zberňa druhotných surovín	* Vysporiadanie majetkovo-právnych vzťahov. * Vypracovanie projektovej dokumentácie. * Zriadenie zberného dvora druhotných surovín. * Zabezpečenie veľkokapacitných kontajnerov	Obec	2018-2025	Podľa druhu zvolených aktivít
1.2. Rozšírenie siete obchodov	* Rozšírenie siete obchodov o predajne zmiešaného tovaru, mäsa, ovocia a zeleniny, pekárenskej výroby, cukrárne, nefajčiarsku reštauráciu, novinový stánok	Obec Živnostníci Malí a strední podnikatelia	2018-2025	150 tis. EUR
1.3. Rozšírenie siete služieb	* Zriadenie lekárne, zavedenie opravárenských služieb, zriadenie kaderníctva, holičstva, kozmetiky, pedikúry, masáže, fitnescentra * Opatrovateľská služba, kominárske a cintorínske služby	Súkromní investori	2018-2025	250 tis. EUR
1.4. Zriadenie autoservisu a pneuservisu	* Zriadenie autoservisu a pneuservisu	Súkromní investori	2018-2025	200 tis. EUR

1.5. Dlhodobá podpora miestnych podnikateľov	* Výber vhodných priestorov pre novo vznikajúce podnikateľské subjekty * Vytvorenie motivačného podnikateľského prostredia za účelom oživenia miestneho podnikania	Obec Živnostníci MSP	2018-2025	Podľa druhu zvolených aktivít
2. BYTOVÁ VÝSTAVBA, HROMADNÁ BYTOVÁ VÝSTAVBA				
2.1. Individuálna bytová výstavba	* Vybraté lokality v obci * Vypracovanie štúdie pre vybraté lokality * Príprava infraštruktúry	Obec Malí a strední podnikatelia Individuálni stavebníc	2018-2025	200 tis. EUR
3. ROZVOJ CESTOVNÉHO RUCHU				
3.1. Vypracovanie štúdie rozvoja cestovného ruchu v obci Ladomirová	* Výber lokalít pre zimnú a letnú turistiku, cestovný ruch * Výber lokalít pre športoviská	Obec	2018-2025	180 tis. EUR
3.2. Výstavba penziónu	Podľa výberu súkromného investora	Obec Súkromní investori	2018-2025	700 tis. EUR
3.3. Vybudovanie kapacít pre rekreáciu	V rámci individuálnych aktivít občanov	Súkromní majitelia a investori	2018-2025	Podľa druhu zvolených aktivít
3.4. Dobudovanie značenia	* Dokončenie evidencie a dobudovanie	Obec	2018-2025	100 tis. EUR

cyklotrás a peších turistických trás	jednotného značenia cyklotrás a peších trás v intraviláne a extraviláne obce	Záujmové združenia občanov		
3.5. Cykloturistická základňa, požičovňa a servis pre zimné a letné športy	* Cykloturistická základňa, požičovňa a servis pre zimné a letné športy	Súkromní investori	2018-2025	80 tis. EUR
3.6. Vybudovanie a osadenie informačných tabúľ	* Vybudovanie a osadenie informačných tabúľ v rozhodujúcich lokalitách obce s turisticko-organizačnými informáciami doplnené mapou.	Obec	2018-2025	20 tis. EUR
3.7. Zriadenie turisticko-informačnej kancelárie	* Poskytovanie služieb súvisiacich s cestovným ruchom.	Obec	2018-2025	20 tis. EUR
4. LOKÁLNA INFRAŠTRUKTÚRA OBCE				
4.1. Kultúrny dom	* Prestavba, prístavba a rekonštrukcia kultúrneho domu	Obec	2018-2025	400 tis. EUR
4.2. Zriadenie parkoviska	* Zriadenie a výstavba parkovísk pred obecným úradom, cintorínom a v centre obce	Obec	2018-2025	150 tis. EUR

4.3. Rekonštrukcia základnej a materskej školy v obci	* Vypracovanie projektovej dokumentácie celkovej rekonštrukcie základnej školy s materskou školou a prislúchajúcich školských zariadení. * Celková rekonštrukcia základnej školy s materskou a prislúchajúcich školských zariadení zameraná na zvýšenie energetických úspor a na zvýšenie štandardu výučby v ZŠ. * Rekonštrukcia vnútorného zariadenia ZŠ s MŠ.	Obec	2018-2025	250 tis. EUR
4.4. Vybudovanie siete malých detských ihrísk	* Úprava a rekonštrukcia malých detských ihrísk Lokalita: centrum obce, extravilán obce	Obec	2018-2025	100 tis. EUR
4.5. Oddychové zóny	* Vybudovanie oddychových zón v intraviláne obce podľa priestorových možností	Obec	2018-2025	200 tis. EUR
4.6. Úprava priestorov okolo potokov, doregulovanie a kultivácia brehov	* Vymedzenie oddychových zón v obci. * Vypracovanie projektovej dokumentácie pre vytvorenie oddychových zón * Doregulovanie potokov	Obec	2018-2025	40 tis. EUR 200 tis. EUR
4.7. Cintorín	* Rozšírenie kapacity cintorína, vybudovanie chodníkov, vybudovanie oplotenia, parkovacej plochy, osvetlenia, realizácia priestorových úprav, výsadba zelene	Obec	2018-2025	80 tis. EUR

4.8 Výstavba externého pódia	* Výstavba externého pódia na konania kultúrno-spoločenských podujatí, a to pri rozvoji multikulturálnej spoločnosti, rozvoji kultúry marginalizovanej rómskej komunity, rusínskej kultúry, ale aj podpora hudobných skupín a pod.	Obec	2018-2025	20 tis. EUR
5. ENVIRONMENTÁLNA INFRAŠTRUKTÚRA – VODOVOD A ODPADOVÉ HOSPODÁRSTVO OBCE				
5.1. Zriadenie centrálneho kompostoviska pre obec	* Riešenie úlohy na základe platnej legislatívy Slovenskej republiky a Európskeho spoločenstva. * Štúdia o odpadovom hospodárstve obce v súlade s platnou legislatívou Slovenskej republiky a Európskeho spoločenstva. * Zriadenie centrálneho kompostoviska.	Obec VÚC MŽP SR	2018-2025	200 tis. EUR
5.2 Likvidácia nelegálnych skládok a enviromentálnych záťaží	* Vypracovanie projektovej dokumentácie, k likvidácii nelegálnych skládok	Obec MŽP SR Štrukturálne fondy	2018-2025	250 tis. EUR
5.3. Zriadenie zberného dvora pre triedený komunálny odpad	* Vypracovanie projektovej dokumentácie. * Zriadenie zberného dvora druhotných surovín. * Zabezpečenie veľkokapacitných kontajnerov. * Zabezpečenie vývozu TKO.	Obec MŽP SR Štrukturálne fondy	2018-2025	200 tis. EUR
5.4. Dobudovanie kanalizácie	* Vybudovanie komplexnej kanalizačnej siete obce s napojením na ČOV v rámci	Obec VÚC, VVS a.s.	2018-2025	400 tis. EUR

	* rozšírenie kanalizačnej siete	MŽP SR		
5.5. Doregulovanie potokov	* Vypracovanie projektovej dokumentácie * Realizovanie doregulovania potokov	Obec Povodie Bodroga VÚC - Štrukturálne fondy	2018-2025	1 mil. EUR
6. DOPRAVNÁ INFRAŠTRUKTÚRA OBCE				
6.1. Rekonštrukcia lesných a poľných ciest	* Rekonštrukcia lesných ciest a (podľa vybratých priorít a finančných zdrojov, ktoré budú k dispozícii).	Obec Urbariát obce	2018-2025	800 tis. EUR
6.2. Miestna cestná sieť	*Rekonštrukcia miestnych komunikácií (podľa vybratých priorít a finančných zdrojov, ktoré budú k dispozícii)	Obec	2018-2025	1 mil. EUR
6.3. Výstavba a rekonštrukcia chodníkov	* Výstavba chodníkov v obci, rekonštrukcia chodníkov v obci v súčinnosti s výstavbou a rekonštrukciou zvršku hlavného cestného telesa.	Obec	2018-2025	200 tis. EUR
6.4. Rekonštrukcia mostov a lávok	* Rekonštrukcia mostných objektov, lávok a priepustov	Obec Slovenská správa ciest VÚC	2018-2025	250 tis. EUR

7. ELEKTRIFIKÁCIA OBCE				
7.1. Rekonštrukcia a rozšírenie rozvodnej elektrickej siete súvisiace s realizáciou bytovej výstavby	* Rekonštrukcia rozvodnej siete v obci * Realizácia rozšírenia elektrickej siete v lokalitách predpokladanej výstavby IBV * Posilnenie trafostaníc	Obec VSE, a.s.	2018-2025	150 tis. EUR
7.2. Rekonštrukcia verejného osvetlenia	* Vypracovanie projektovej dokumentácie rekonštrukcie verejného osvetlenia v obci a rozšírenie siete verejného osvetlenia v lokalitách novej výstavby IBV. * Realizácia projektu rekonštrukcie verejného osvetlenia v obci.	Obec VÚC	2018-2025	150 tis. EUR
8. SOCIÁLNA OBLASŤ				
8.1. Zriadenie klubu dôchodcov	* Zriadenie klubu pre dôchodcov v priestoroch KD	Obec	2018-2025	15 tis. EUR
9. TELEKOMUNIKAČNÉ SIETE, PROPAGÁCIA OBCE A INFORMATIZÁCIA OBČIANSKEJ SPOLOČNOSTI				
9.1. Rekonštrukcia	* Rekonštrukcia rozhlasu vedenia a ústredne	Obec	2018-2025	50 tis. EUR

miestneho rozhlasu	* Rozšírenie siete do periférnych častí obce do lokalít predpokladanej výstavby IBV			
9.2. Celková rekonštrukcia a rozšírenie telekomunikačných sietí	* Rozšírenie káblovej telefónnej siete do rozvojových plôch obce.	Obec Telekomunikačné firmy	2018-2025	Podľa druhu zvolených aktivít
9.3. Vydávanie obecných novín - občasníka	* Základný zdroj informovania občanov o všetkých oblastiach	Obec	2018-2025	Podľa druhu zvolených aktivít
9.4. Zriadenie a prevádzka turisticko-informačnej kancelárie v obci	* Zriadenie a prevádzka turisticko-informačnej kancelárie v obci a infobodu obce a využitím informačných technológií.	Obec	2018-2025	20 tis. EUR
9.5. Publikácia o obci Ladomirová Propagačné tlačoviny	* Vypracovanie, vydanie a distribúcia publikácie o obci – Obec Ladomirová (v tlačenej verzii, elektronickej verzii).	Obec	2018-2025	20 tis. EUR
10. OŽIVENIE ĽUDOVÝCH TRADÍCIÍ A PÔVODNÝCH ĽUDOVÝCH REMESIEL V OBCI				
10.1. Oživenie ľudových tradícií	* Udržanie existujúcich ľudových tradícií. Postupné oživenie ďalších miestnych ľudových tradícií, zvykov - stavanie májov, ľudových veselíc. Podpora remeselnej výroby.	Obec Záujmové združenia Živnostníci Malí a strední podnikatelia	2018-2025	Podľa druhu zvolených aktivít

11. PODPORA OBČIANSKEJ SPOLOČNOSTI				
11.1. Posilnenie života miestnej komunity	* Podpora života miestnej komunity cez podporu činnosti miestnych záujmových a profesijných združení. * Podpora organizovania podujatí s cieľom zvýšiť propagáciu činnosti združení.	Obec Záujmové a profesijné združenia	2018-2025	Podľa druhu zvolených aktivít
11.2. Podpora vytvárania partnerstiev na miestnej, regionálnej, národnej, medzinárodnej úrovni	* Podpora vytvárania partnerstiev na miestnej, regionálnej, národnej, medzinárodnej úrovni s cieľom zvýšenia dostupnosti finančnej podpory spoločenstva v mikroregióne.	Obec Partnerské obce, mestá, organizácie, združenia	2018-2025	Podľa druhu zvolených aktivít
12. ZAMESTNANOSŤ OBYVATEĽOV				
12.1. Podpora zamestnanosti v obci	* Podpora zamestnanosti v obci s dôrazom na zapojenie znevýhodnených skupín do aktívneho života komunity cez možnosť využívanie projektov štrukturálnych fondov EÚ.	Obec Živnostníci Malí a strední podnikatelia Profesijné združenia	2018-2025	Podľa druhu zvolených aktivít

10.1 Zapojenie sa obce do nových projektov od roku 2020

Dodatok č. 1 schválených nových projektov k „Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce Ladomirová na roky 2018-2025“ schválený na 5. zasadnutí obecného zastupiteľstva dňa 16.09.2020, schválené uznesením č. 6-9/2020.

1. Zníženie energetickej náročnosti budovy obecného úradu – zateplenie.
2. Zníženie energetickej náročnosti budovy Základnej školy – zateplenie.
3. Zníženie energetickej náročnosti vytápania budovy obecného úradu – výmena gamatiek za radiátorové plynové ústredné kúrenie.
4. Výmena zastaraného a nebezpečného interiérového vybavenia obecného úradu a sály obecného úradu za nový (stoly, stoličky, nábytok).
5. Rekonštrukcia kuchyne v sále kultúrneho domu.
6. Vybudovanie toaliet v interiéri obecného úradu.
7. Rozšírenie a vybudovanie nových tried základnej školy na 2. stupeň výučby (5. ročník – 9. ročník).
8. Rozšírenie a vybudovanie nových tried materskej školy (výstavba novej MŠ).
9. Podpora kultúry národnostných menšín – výstavba exterierového pódia.
10. Vybudovanie oddychovej zóny v centre obce.
11. Výstavba multifunkčného ihriska na podporu športu.
12. Rekonštrukcia futbalového ihriska na zlepšenie športových aktivít detí a mládeže.
13. Výstavba detského ihriska.
14. Výstavba a rekonštrukcia komunitného centra.
15. Rekonštrukcia ciest po výstavbe vodovodu a kanalizácie.
16. Rozšírenie kamerového systému na zníženie kriminality v obci.
17. Rekonštrukcia verejného osvetlenia na zníženie energetickej náročnosti a zabezpečenia bezpečnosti občanov.
18. Rekonštrukcia oplotenia existujúceho cintorína.
19. Výstavba nového cintorína.
20. Výstavba inžinierskych sietí na rozšírenie intravilánu obce.
21. Realizovanie projektu „Jednoduché pozemkové úpravy“ pre zcielenie pozemkov občanov v katastrálnom území Ladomirová.
22. Rekonštrukcia domu smútku.
23. Výstavba parkoviska pri dome smútku.
24. Rekonštrukcia vojenského cintorína z 1. Sv. vojny.
25. Výstavba zberného dvora na triedený komunálny odpad.
26. Zníženie komunálneho odpadu – podpora triedenia komunálneho odpadu zakúpením triediacich kuka nádob pre každú domácnosť.
27. Podpora zberu biologicky rozložiteľného odpadu – kúpa kompostérov pre každú domácnosť.
28. Podpora turizmu výstavbou parkoviska pre karavany.
29. Podpora turizmu výstavbou stanového tábora.
30. Rekonštrukcia a výstavba ciest na rómske osade.
31. Výstavba cyklochodníka smerom z obce Ladomirová do Svidníka.
32. Zabezpečenie bezpečnosti v obci prostredníctvom obecných hliadok.
33. Rekonštrukcia požiarnej zbrojnice.
34. Zakúpenie požiarnej techniky na ochranu pre prírodnými živlami.
35. Rekonštrukcia mosta – Popovec.
36. Rekonštrukcia káblovej televízie.
37. Rekonštrukcia a výstavba rigolov v obci, ako ochrana pred povodňami.

38. Rekonštrukcia a výstavba chodníkov v obci, pre zabezpečenie bezpečnosti občanov.
39. Vybudovanie nájomných bytov pre občanov zo sociálne - znevýhodnených občanov.
40. Vybudovanie múzea na podporu kultúry národnostných menšín.
41. Likvidácia nelegálnych skládok.
42. Jednoduché pozemkové úpravy na vysporiadanie pozemkov na rómskej osade.
43. Výstavba a rekonštrukcia autobusových zastávok.
44. Bezpečný prechod pre chodcov – osvetlenie.
45. Vybudovanie obchodného a reštauračného centra na podporu ekonomiky v obci Ladomirová.
46. Výstavba lesoparku – oddychová zóna.

11 FINANČNÉ ZABEZPEČENIE PHSR

Finančné vyčíslenie jednotlivých aktivít sa v PHSR uvádza pri väčšine opatrení a aktivít, potrebných na naplnenie cieľov programu. Tie sú stanovené odhadom, konečné rozpočty budú súčasťou vykonávacích plánov. Pri schvaľovaní financovania jednotlivých úloh, vyplývajúcich z aktivít, sa bude prihliadať na ich dôležitosť a dopad na hospodársky a sociálny rozvoj obce. Viaceré úlohy sa môžu realizovať v rámci bežnej prevádzky samosprávy, mnohé však vyžadujú náročnejšie finančné a personálne zdroje a spoluprácu s inými subjektmi. Potenciálne zdroje na realizáciu opatrení a úloh PHSR sú:

- vlastné zdroje – rozpočet obce,
- bankové úvery,
- štátne dotácie z účelových fondov,
- dotácie z výťažku lotérií,
- financie z Národných projektov (MPSVR, úrady práce sociálnych vecí a rodiny),
- štrukturálne a fondy,
- nadácie, neinvestičné fondy,
- účelové fondy zahraničných zastupiteľstiev v SR (holandské, americké, kanadské,...),
- Svetová banka,
- sponzoring podnikateľov, firiem, bankového sektora, súkromných osôb, združovanie prostriedkov verejnej a neverejnej sféry, atď.

Štruktúra uvedených zdrojov bude závisieť na aktuálnej finančnej situácii obce ako aj na spoločensko-ekonomických podmienkach.

11.1 ADMINISTRATÍVNE ZABEZPEČENIE PHSR

Nevyhnutnou podmienkou plnenia programu je administratívne zabezpečenie jeho realizácie. Realizácia vyžaduje pravidelnú systematickú prácu skupín odborníkov a pracovníkov samosprávy. Na tento účel sa odporúča zriadiť nasledovné orgány s prepojením na vlastné ľudské zdroje:

1. Výbor pre PHSR

Poradný orgán zložený zo starostu a poslancov obecného zastupiteľstva. Úlohou výboru bude v intervale minimálne dva krát do roka posúdiť Správu o realizácii PHSR a stav finančného čerpania prostriedkov, dopadovú analýzu PHSR, plán na ďalšie obdobie a navrhovať stratégiu rozvoja a doplnenie úloh a opatrení, ktoré neboli uvedené v PHSR.

2. Komisia strategického rozvoja

Výkonný útvar, zabezpečujúci plánovanie a realizáciu úloh PHSR. Úlohou útvaru bude: vypracovávať projekty, koordinovať projekty, monitorovať realizáciu projektov, vypracovávať

dopadové analýzy projektov, spolupracovať s inými partnermi doma a v zahraničí na realizácii projektov, vyhľadávať potenciálne zdroje a partnerstvá na realizáciu úloh PHSR, dohliadať nad ekonomickým čerpaním projektových prostriedkov, zbierať podklady o projektoch v rámci PHSR realizovaných inými subjektmi, viesť aktuálnu analýzu demografie a štruktúry ekonomických charakteristík obce, sledovať podnikateľskú klímu a vzájomný vzťah odvetví v obci, poskytovať asistenciu podnikom vytváraním všestranných komunikačných kanálov, atď.

3. Koordinátor pre stratégiu

Bude mať za úlohu: fungovať ako výkonný tajomník, koordinovať realizáciu PHSR, predkladať správy, podieľať sa na určovaní priorít realizácie PHSR, koordinovať stretnutia, podnety, požiadavky predstaviteľov rozhodujúcich odvetví na území obce, zaznamenávať dôležité trendy v hospodárstve majúce dopad na vývoj obce, podieľať sa na budovaní verejno-súkromných partnerstiev, zúčastňovať sa na dôležitých domácich a zahraničných stretnutiach, konferenciách, zameraných na rozvoj obce.

4. Vlastní zamestnanci

Do realizácie PHSR budú zapojení aj ostatní zamestnanci.

11.2 MONITOROVANIE a vyhodnocovanie PHSR

Monitorovanie PHSR budú uskutočňovať:

- Výbor pre PHSR,
- Komisia strategického rozvoja,
- Koordinátor pre stratégiu,
- Obecné zastupiteľstvo

SPÔSOB MONITOROVANIA PHSR

Monitorovanie plnenia PHSR bude vykonávať Komisia strategického rozvoja. Koordinátorovi pre stratégiu pracovníci Útvaru budú pravidelne predkladať správy o postupe realizácie a príprave projektov, o vlastnej činnosti a o iných aktivitách súvisiace s plnením PHSR. Koordinátor pre stratégiu bude predkladať na zasadnutia Výboru Správy o realizácii PHSR, pre posúdenie súladu aktivít s Programom hospodárskeho a sociálneho rozvoja. Výbor vydá k realizácii stanovisko, ktoré sa predloží poslancom na Obecné zastupiteľstvo pri schvaľovaní ročných rozpočtov.

Počas roka sa môže každý poslanec obecného zastupiteľstva oboznámiť s priebehom plnenia PHSR na Útvare strategického rozvoja alebo u Koordinátora pre stratégiu.

11.3 VYHODNOCOVANIE A SPÔSOB MODIFIKOVANIA PHSR

Hlavným hodnotiacim dokumentom PHSR bude *Správa o realizácii PHSR*, ktorú vypracuje obecný úrad.

Spôsob modifikovania PHSR

Predkladať návrhy na modifikovanie PHSR bude v právomoci Výboru pre PHSR. Koordinátor pre stratégiu môže tiež predkladať Výboru návrhy na doplnenie PHSR. Občania a inštitúcie môžu tiež v písomnej forme predložiť Útvaru návrh na modifikovanie PHSR.

Na zasadnutia Výboru v termíne schvaľovania obecného rozpočtu predloží Koordinátor *Dopadovú analýzu plnenia PHSR.*

Doplnenie PHSR sa uskutoční formou vypracovania *Návrhu na doplnenie PHSR,* ktorý bude obsahovať konkrétne nové špecifické ciele, opatrenia, aktivity a úlohy. Návrh sa predloží na schválenie obecnému zastupiteľstvu. Ak doplnenie PHSR bude spojené s možnosťou získať finančné prostriedky, alebo bude vyvolané inou nevyhnutnou potrebou, môže sa kvôli tomu tiež iniciovať mimoriadne zasadnutie Výboru alebo obecného zastupiteľstva.

ZÁVER

PHSR obce Ladomirová je strategický strednodobý dokument, ktorý určuje víziu rozvoja obce, prioritné rozvojové oblasti a strategické ciele ich naplnenia. Tento dokument je základným východiskom pre spracovanie ďalších materiálov rozvoja jednotlivých oblastí života obce.

PHSR je otvoreným dokumentom, ktorý bude vyhodnocovaný a aktualizovaný na zasadnutiach obecného zastupiteľstva a podľa potreby.

Predmetný PHSR obce Ladomirová bol prerokovaný a schválený na zasadnutí obecného zastupiteľstva v časti analytickej a v časti strategickej dňa: 09.04.2018, s uvedením do zápisnice z rokovania obecného zastupiteľstva.

ZOZNAM POUŽITEJ LITERATÚRY

Kol., 1977: Vlastivedný slovník obcí na Slovensku, 1977, 1978, Veda SAV Bratislava.

Kol., 1992: Lexikón obcí Slovenskej republiky, ŠÚSR.

Kol., 1996: Územný plán zóny Ladomirová, koncept riešenia, URBAN v.o.s. Košice.

Ladomirová- štátna hranica s Poľskou republikou, E.B.D.Kežmarok, spol. s.r.o., 1998.

Správa o stave odpadového hospodárstva v okrese Svidník (1995).

Kultúrne historické dedičstvo - výpis z ústredného zoznamu nehnuteľných kultúrnych pamiatok za okresy Bardejov a Svidník (SAŽP, 1995).

Program regionálneho rozvoja okresu Svidník (OU Svidník, 1992).

Správa o stave lesného hospodárstva a poľovníctva okrese Svidník (Lesný úrad Svidník, 1994).

Vymedzenie ochranného pásma Národnej kultúrnej pamiatky Dukla a Svidník (1994).

Okresný environmentálny akčný program (OU Svidník, 1997).

Turistický sprievodca -Svidník (OU Svidník, 1996).

Informátor: Svidník a okolie (Mestské kultúrne stredisko Svidník, 1999).

Program rozvoja okresu (OU Svidník, 1997).

Pohľad do histórie ľudu Podduklianskeho regiónu: Ing. M. Košút, Regionálna rozvojová agentúra Svidník, 1998).

Kultúrnik- spravodaj MKS vo Svidníku (roč.V,č.6).

Okres Svidník(ONV Svidník,1989).

Kronika obce Ladomirová.

Ladomerskyj dzvin, OÚ Ladomírova, roč.1., 1992.

Informácia o bibliobusoch, Podduklianska knižnica Svidník, 1999.

Dukla - Týždenník občanov podduklianského regiónu;roč.IX.,XIII - č. 19.

Encyklopédia miest a obcí Slovenska (PS Line, 2005)

Štatistický úrad Slovenskej republiky

Metodická príručka pre vypracovanie PHSR samosprávneho kraja (MVRR SR, 2004)

Príručka na vypracovanie PHSR obce s aplikáciou strategického environmentálneho hodnotenia (December 2006)

PRÍLOHY

Príloha 1 – Zoznam členov riadiaceho tímu, pracovných skupín a partnerov zapojených do spracovania PHSR

Starosta obce – koordinátor a manažér realizácie PHSR

PhDr. Vladislav Cuper

I. Pracovná skupina pre technickú infraštruktúru a životné prostredie
   1. Mgr. Pavol Jesenský
   2. Ernest Cina

II. Pracovná skupina pre ekonomický rozvoj, oblasť ekonomické aktivity a cestovný ruch
   1. Ing. Peter Žák, PhD.
   2. Ing. Dr. Jozef Žák

III. Pracovná skupina pre ľudské zdroje, sociálna oblasť, vzdelávanie, kultúra a šport

   1. Mgr. Eva Oleárová
   2. MVDr. Vladimír Čipák

IV. Externý spolupracovník

Mgr. Vladimír Mackanič